

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ
Σ Α Λ Π Ι Γ Ε
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΗΘΙΚΟΝ, ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ
ὑπο
ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΞΕΡΟΚΗΡΥΚΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

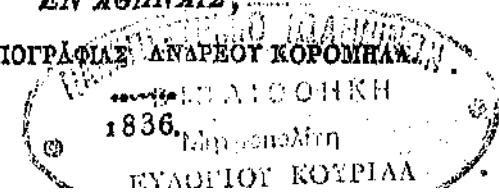
« Ἀκούσωμεν τοίνυν ἅσα τῆς ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν ἀμειψόμεν, ὅσων ὑπομένομεν βλάβην, ὅσων πνίξην ἴσμεν γὰρ ἂν ποτε τῆς διὰ τῶν ἔργων ἐπιλαβόμεθα πωλείας οἱ μὲν αὐτοὺς τοῖς νόμοις εἰδότες, καὶ εἰς πολιτεῖασι γρή.»

(Κύριλ. Ἀλεξανδρ. Σιρὰ τῆ κατὰ Μαρθ. ἐκκλησίᾳ Κερ. ΓΓ.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΑΓΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΛΩΝ.

1836.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ Σ Α Λ Π Ι Γ Ε.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΗΘΙΚΟΝ, ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

.....
Αριθ. Ι Γ. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ, ΤΗ 19 ΣΕΠΤΕΜΒ. 1836. ΣΑΒΒΑΤΟ
.....

Ἐξακολουθήσεις τῆς τρίτης σκέψεως.

Ὅταν λοιπὸν ἐν ἔθνος ἀρχίῃ μόλις νὰ σχηματίζεται, καὶ ἔχει ἀνάγκη τότε μάλιστα ἀπὸ τὰς ὀρθοτέραις καὶ ἠθικωτέρας διδασκαλίαις διὰ νὰ μωρφωθῇ καλῶς, καὶ ἀντὶ τούτων τοῦ προβάλλοντα τὰ ἑναντία, ἑρωτῶ ποίαν ἀποκρίσασθαι θέλει λάβει ποτέ; Τὰ πάθη εἶναι οἱ δεινότεροι τύραννοι τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Ὀρθόδοξος θρησκεία μόνη γενναίως καὶ ἀνδρείως τὰ πολεμεῖ καὶ τὰ καταδαμάζει, χαρίζει εἰς τὸν ὀρθοφρονούντα τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν, τὸν ἐμπνέει τὰ πλέον γενναῖα φρονήματα, καὶ τὴν κατασταίνει ἀληθινὴν εἰκόνα τοῦ Ἰφίστου. Μακάριος ἐκεῖνος ὁ λαὸς, ὅστις ἐπαγγέλλεται τοιαύτην διδασκαλίαν, καὶ μακαριώτερος, ὅστις ἀγωνίζεται καὶ νὰ τὴν γνωρίσῃ καλῶς, καὶ νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τὰ ἱερά της ἐντάγματα. Αὕτη μόνη σχηματίζει τοὺς ἀγίους ποιμένας, τοὺς φιλανθρώπους διοικητάς, τοὺς εὐπειθεῖς ὑπηκόους, τοὺς φρονίμους ἀνδρας καὶ σώφροναις γυναῖκας, τοὺς σεμνοὺς παῖδας καὶ τοὺς ἑναρέτους πολίτας· αὕτη μόνη ἀγιάζει ὅλας τὰς καταστάσεις, τελειοποιεῖ ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα, καὶ βοεᾷ ἀληθῶς τὸν ἄνθρωπον· αὕτη φωτίζει

τὸ πνεῦμα μὲ τὰς ὀρθονέρας καὶ ἀλήθεστέρας ἀληθείας, καὶ
 ρυθμίζει τὴν καρδίαν μὲ τὰς πλέον ἐναρέτους ἐντολάς καὶ
 κανόνας· αὕτη μὴν ἐνώνει ἀδελφικῶς ὅλην τὴν ἀνθρωπό-
 τητα, σφίγγει τοὺς δεσμοὺς τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, δια-
 φυλάττει τὴν εὐταξίαν τῶν πόλεων, τὴν ἁρμονίαν τῶν πο-
 λιτῶν καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀληθῆ του εὐδαιμο-
 νίαν. Ταῦτα εἶναι τὰ εὐτυγῆ ἀποτελέσματα τῆς ὀρθοδοξίας,
 τὰ ὅποια ἀπολαμβάνουσιν ὅσοι λαοὶ καὶ καλῶς γνωρίζουσι
 καὶ πιστῶς ἀκολουθοῦσι τὰ ἱερά της δόγματα καὶ ἐντολάς.
 Ἄπειρα παραδείγματα παλαιὰ τε καὶ νέα ἀποδεικνύουσι σα-
 φέστερα ταύτην τὴν ἀλήθειαν. Τὸ ἡμέτερον ἔθνος ποτὲ δὲν
 ἐστάθη ἐνδοξότερον, παρὰ εἰς τοὺς χρόνους τῶν μεγάλων
 αὐτοκρατόρων Κωνσταντίνου, Θεοδοσίου, Μαριανοῦ καὶ
 ἄλλων τοιούτων θεοσεβεισμάτων αὐτοκρατόρων, οἵτινες ἐστά-
 θησαν ζηλωταὶ προστάται τῆς ὀρθοδοξίας. Ὁ Θεὸς δοξάζει
 τοὺς δοξάζοντας, καὶ μακαρίζει καὶ προσκαίρει καὶ αἰώνως
 ὅσα ἔθνη ἀκολουθοῦσι τὴν ἀληθινὴν του θρησκείαν, καὶ ἐκτε-
 λοῦσι τὰς θείας του ἐντολάς. Αὗται εἶναι αἱ ἱεραὶ τοῦ Κυρίου
 ὑποσχέσεις, τὰς ὁποίας τῶν αἰώνων ὅλων ἡ πείρα σαφῶς
 τὰς ἀπέδειξε. Ποτὲ κανὲν βασίλειον δὲν ἐστάθη ἐνδοξότε-
 ρον, παρὰ ὅπου καλῆτερα ἔγνωρίζετο καὶ ἐλατρεύετο τὸ ἱερόν
 του ὄνομα εἰς τὴν ὀρθόδοξον αἰτοῦ ἐκκλησίαν. Ἐχάριζε
 πάντοτε τὴν εἰρήνην του εἰς τοιεύτους λαοὺς, τοὺς ὕψωνεν
 εἰς τὸν κορυφῶνα τῆς δόξης, τοὺς ἐνέπνεε σέβας καὶ ὑπα-
 κόην εἰς ἐκεῖνον τὸν βασιλέα, ὅστις ἠγωνίζετο γνησίως νῆ
 κάμνη νὰ βασιλεύῃ μεταξύ τῶν ὑπηκόων του ἡ ὀρθόδοξος
 αὕτη θρησκεία. Ἡ ἱστορία εἶναι ὁ ἀψευδὴς μάρτυς τούτων
 τῶν μεγάλων ἀληθειῶν.

Τὰ ὀρθόδοξα βασίλεια δὲν ἐκλίναν ποτὲ εἰς τὴν πτώσει
 των, παρὰ ὅταν εἰσῆρχετο μεταξύ αὐτῶν ἡ διαφορὰ τῶν

θρησκευτικῶν φρονημάτων, τὰ ὅποια φέρουσι πάντοτε κατῶ-
 κινῶν τὴν διαφθορὰν τῶν ἠθῶν. Οἱ αἱρετικοὶ ἐστάθησαν
 ἐνταύτῳ τὸ αἰσχὸς καὶ αἱ μάστιγες τῆς ὀρθοδοξίας καὶ οἱ
 λυμενῆνες τῶν ψυχῶν καὶ τῶν πολιτειῶν· οὗτοι ἐτάραττον
 τὰ πνεύματα μὲ τὰς κακοδόξους καινοτομίας των, ἐνέσπειρον
 φιλονεικίας, αἰρέσεις, μίσος μεταξύ τῶν πιστῶν, διέλυον τὴν
 θαυμάσιον ἁρμονίαν τῶν πολιτῶν, τοὺς ἐσήκωναν τὴν εἰρή-
 νην καὶ ἡσυχίαν, συνέχασον τὸ πᾶν, καὶ οὕτω διακρούμενον καὶ
 ταραττόμενον τὸ κράτος, εὐκόλως ἔπρεπε νὰ κλίνη τὸν αὐ-
 χένα εἰς τὰς προσβολὰς τῶν ἐχθρῶν. Οὕτως ἠφανίσθησαν
 πολλὰ βασίλεια, οὕτως ἠφανίσθη καὶ τὸ ἡμέτερον. Φοβίττει
 τίς ὅταν ἀναγινώσκῃ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν
 τὰ μεγάλα κακὰ, τὰ ὅποια αἱ αἰρέσεις ἐπροξένησαν εἰς τὰ
 βασίλεια. Τίς ἀγνοεῖ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα, τὰ ὅποια
 αἱ αἰρέσεις τῶν ἡρειανῶν ἐπροξένησαν εἰς ὅλον σχεδὸν τὸν
 Χριστιανικὸν κόσμον καὶ εἰς ὅλα τὰ κράτη; δὲν ἔκαμιν αὕτη
 ἡ αἵρεσις θῦμα τῆς μανίας της τόσας μυριάδας ἀνθρώπων;
 δὲν κατέτρεξε διὰ ὀλοκλήρους αἰῶνας εἰς ὅλην τὴν οἰκουμέ-
 νην τοὺς πλέον ἐναρέτους καὶ ἀγίους ἄνδρας; δὲν ἐπλάνεσε
 τόσους ἀρχιερεῖς καὶ ποιμένας καὶ τόσους ἄλλους ἱερωμέ-
 νους ὅλων τῶν τάξεων; δὲν διήρπασεν ὅλον τὸν κόσμον εἰς
 τόσας ἐναντίας καὶ ἐχθρικὰς φατρίες; δὲν ἠπάτησε καὶ
 τοὺς ἰδίους αὐτοκράτορας τοὺς πλέον μεγάλους, οἵτινες ἔγει-
 ναν αἱ τύραννοι καὶ αἱ μάστιγες τῶν πλέον πιστῶν καὶ ἐνα-
 ρέτων ὑπηκόων των; τὰ αὐτὰ ἐποίησαν κατ' ἀναλογίαν εἰς
 ὅλους τοὺς αἰῶνας καὶ εἰς ὅλα τὰ βασίλεια αἱ ἄλλαι αἰρέσεις
 καὶ οἱ ἄλλοι αἱρετικοί· ἤθελε πέσει ποτὲ τὸ ἡμέτερον βα-
 σίλειον εἰς χεῖρας ἀλλοτρίων, εἴαν δὲν ἤθελε κλονισθῆ
 τόσον πολυχρονίως καὶ ταραχθῆ ἀπὸ τοὺς αἱρετικούς, οἱ
 τινες καὶ τοὺς λαοὺς ἔφθειραν, καὶ τοὺς αὐτοκράτορας ἔσυ-

ραν, ἄλλους εἰς τὰς κενόδοξίας των, καὶ τοὺς ἔκαμαν διόφκτας τοῦ ἰδίου λαοῦ των, καὶ ἄλλους τοὺς ὑπαχθόναν γὰ ἐπέμβωσιν εἰς τὰς θρησκευτικὰς φιλονεικίας, καὶ γὰ ἀφήσωσι τοὺς χαλινοὺς τῆς βασιλείας; καὶ ἐν ᾧ οἱ αὐτοκράτορες ἔκαμαν τοὺς θεολόγους καὶ ἐθυσίαζον εἰς τὰς θρησκευτικὰς παραλογίας των τὸν λαόν, ἐν ᾧ ἤθελον γὰ διδάξωσι τοὺς ποιμένας, οἱ ἐναντίοι ἐν τούτῳ καθ' ἑκάστην ἐπροχώρου, καὶ ἤρπάζον τοῦ κράτους τὰς ἐπαρχίας· οὗτοι καθ' ἑκάστην ἐθριάμβευον, καὶ ἐκείνοι καθ' ἑκάστην ἐφιδουλοῦν, καὶ μεταξύ των ἐθυσίαζοντο, ἕως οὗ οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Μωάμεθ, εὐρόντες αὐτοὺς ἀτονισμένους καὶ διεφθαρμένους τοὺς καταπολέμησαν, τοὺς ὑπεδούλωσαν, καὶ τοὺς ἐβύβισαν εἰς τὴν βερβαρότητα, εἰς τὴν τυραννίαν καὶ εἰς τόσα ἄλλα ἄπειρα δεινὰ, τὰ ὅποια καὶ οἱ πατέρες μας καὶ ἡμεῖς οἱ υἱοὶ των μέχρι τῆς σήμερον πικρῶς δοκιμάζομεν· ἰδοὺ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῶν αἰρετικῶν καὶ τῶν αἰρέσεων μεταξὺ τῶν λαῶν.

Σὺς ἐρωτῶ, Ἕλληνες ἀδελφοί, ἐκείνα τὰ μέσα, τὰ ὅποια ἐσάβησαν ἱκανὰ γὰ κλονίσωσι καὶ γὰ ἀφανίσωσι τὸ ἡμέτερον βασιλεῖον καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, τόσον καλῶς στεριωμένα καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς δύξεως των ὑψούμενα, τί δὲν θέλουσι κάμει σήμερον εἰς αὐτὸ, εὐρισκόμενον εἰς τὴν νηπιότητα; καὶ ταῦτα τὰ ζιζάνια καὶ τὰ ταραχοποιὰ πνεύματα, τὰ ὅποια καταδάφισαν τόσους κολοσσούς, τί δὲν θέλουσι κάμει εἰς τοὺς ὀλίγους ἡμᾶς; Κρίνατε σαῖς.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι τώρα ἀκόμη τὸ κακὸν δὲν φαίνεται, διότι εἶναι εἰς τὴν ἀρχὴν του· ἀλλ' ἂς ἀμελήσωμεν ἀκόμη ὀλίγον, καὶ θέλατε ἰδεῖ τοὺς ὀλεθρίους καρπούς; Τοῦτο μάλιστα εἶναι τὸ μέγιστον κακὸν τῶν αἰρέσεων, ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν δεικνύουσι τὰς ὁποίας μέλλουσι μετὰ ταῦτα γὰ προ-

ξενήσωσι δυστυχίας καὶ φθοράς· καὶ τῶντι, ἐὰν οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ λαοὶ καλῶς προέβλεπον τὰ ὀλέθρια ταύτης ἐπομινας, πρὸ τοῦ γὰ τὰ δοκιμάσωσιν ἐμπράκτως, ἤθελον λάβει τὰ ἀναγκαῖα μέτρα διὰ γὰ τὰ προλάβωσιν· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν τὰ γνωρίζουσιν, ὅταν πλέον δὲν ἦναι καιρός. Βεβαίως ἐὰν ἤθελε προγνωρίσῃ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ὅσα κακὰ ἐμέλλε γὰ προξενήσῃ ὁ Ἄρειος εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ εἰς ὅλον τὸ μέγα αὐτοῦ κράτος, ἤθελεν εὐκόλως ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὰ προλάβει. Ἐὰν ἤθελε καταλάβει καὶ ὁ Κάρολος ὁ 1. ὁ τῆς Γερμανίας αὐτοκράτωρ, τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα, τὰ ὅποια ἐμέλε γὰ προξενήσῃ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην ὁ Λουδοβίκος, ἤθελε καὶ αὐτὸς τὰ ἐμποδίσῃ, λαμβάνων περὶ τούτων τὰ ἀναγκαῖα μέτρα. Ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον τότε ἠπάτησε τοὺς τοὺς μεγάλους ἀνδρας, ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον τότε ἠπάτησε τοὺς τοὺς λαούς, ἦτο, διότι ἐνόμισαν ταῦτα μικρὰ, ἀδιάφορα καὶ ἀνάξια σκέψεων καὶ μεγάλων φροντίδων. Τότε μόνον ἐκτάλαβαν, ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο τοιοῦτον, ὡς τὸ ἐνόμισαν κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἦτον ἀνάγκη γὰ ἐνεργήσωσι καὶ γὰ λάβωσι δραστικὰ μέτρα, ὅταν πλέον δὲν ἦτο καιρός, ὅταν οἱ αἰρετικοὶ μὲ τὰς αἰάτας, καὶ μὲ τὰ σοφίσματα, διδάσκοντες τὰς κενόδοξίας των, ἐπλάνεσαν πολλοὺς καὶ ἔκαμαν μεγάλην φασίαν ἀπὸ ὅλας τὰς τάξεις τῶν πολιτῶν, ὥστε αὐτοὶ οἱ αὐτοκράτορες μ' ὅλην τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐτῶν δεσποτείαν, δὲν ἠδυνήθησαν πλέον γὰ εὐδύσωσι ταύτην τὴν τρομερὰν πυρκαϊκὴν, ἣτις κατέκαυσε τὰ πάντα.

Διὰ τὴν δὲν ὠφελοῦμεθα, Ἕλληνες ἀδελφοί, ἀπὸ τὰ τρομερὰ παραδείγματα τῶν ἄλλων, καὶ δὲν ἐμποδίζομεν τὸ κακὸν τῆς αἰρέσεως, τὸ ὅποιον μας ἐπαπειλεῖ παντελῆ ἀφάνισμόν, ἐν ᾧ ἀκόμη εἶναι εἰς τὴν ἀρχὴν του, καὶ ἐν ᾧ ἀκόμη

ἔχομεν καιρόν; τί ἀναμένομεν; ἀναμένομεν ἄρα γε νὰ προχωρήσῃ περισσότερο, καὶ τότε νὰ ἀρχίσωμεν νὰ λαμβάνωμεν μέτρα; Ἄλλ' ἰδοὺ σὰς τὸ προλέγω, ὅτι τότε πλέον δὲν εἶναι καιρός. Εἶσθε σαῖς μεγαλῆτεροι ἄρα γε, ἢ δυνατώτεροι ἀπὸ ἓνα μέγαν Κωνσταντῖνον, αὐτοκράτορα τοῦ κόσμου ὅλου, ἢ ἀπὸ ἓνα μέγαν Κάρολον, αὐτοκράτορα τῆς μεγάλης Γερμανίας; ἐλπίζετε ἄρα γε εἰς τὴν ὑπὸ τὴν εὐρίσκεισθε καταστασιν νὰ ἐμποδίσητε μετ' ὀλίγον τὰς προόδους τῆς αἰρέσεως καὶ τὸν παντελῆ ἀφανισμόν τοῦ ἔθνους, τὰ ὅποια δὲν ἐστάθησαν ἱκανοὶ νὰ κατορθώσωσι δύο τύπων ἐνδοξοῦ αυτοκράτορες ὀνομαζόμενοι αὐτονομαστικῶς μεγάλοι; καὶ ἐν τῷ ἄρᾳ εὐρίσκετε δυσκολίαν νὰ ἐμποδίσῃτε τοῦτο τὸ μέγα κακόν, ἐν ᾧ ἀκόμη δὲν ἐπροχώρησε, πόσας μεγαλητέρας δυσκολίας, θέλετε συναπαντήσῃ εἰς τὸ ἐξῆς, ὅταν ἦδη ἀρχίσῃ νὰ ὑφαιμαχέσῃ; Κρίνατε μάνοι σας. Καλόν εἶναι νὰ μὴ λάβῃ τις μίαν ἀσθένειαν, ἀλλ' ἀφοῦ τὴν λάβῃ μίαν φανῇ, ἐν ἧναι φρόνιμος, πρέπει νὰ ἀγωνισθῇ μὲ καθεὶ τρόπον νὰ τὴν ὑπερκεύσῃ, καὶ τύσον περισσότερον πρέπει νὰ κἀμῃ τοῦτο, ὅσον δεινότερα εἶναι ἡ ἀσθένεια, καὶ ὅσον δαεινιώτερα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὅποια ἐπαπειλεῖ εἰς τὸν ἀσθενούντα. Καλὸν ἦτο νὰ μὴ λάβωμεν ταύτην τὴν προσβολὴν ἀπὸ τοῦς αἰρετικῶς τούτου τοῦ αἰῶνος· καλὸν ἦτον αὐτοὶ οἱ τῶν Λουθηροκαλθινιστῶν ἀπόστολοι, εὐχαριστημένοι εἰς ἐκείνας τὰς προόδους, τὰς ὁποίας ἔκαμον μέχρι τοῦ νῦν εἰς τὴν Εὐρώπῃν, νὰ μᾶς ἀφήσωσαν ἐλευθέρους καὶ ἡσύχους νὰ φρονώμεν τὰ τῶν Πατέρων μας· ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ δυστυχίαν θέλουν νὰ μολύνωσι καὶ νὰ διαφθείρωσι καὶ ἡμᾶς, καθὼς καὶ αὐτοὶ ἐμολύνθησαν, καὶ διεφθάρησαν ἀπὸ ἄλλους πλάνους· ἐπειδὴ ἀγωνίζονται τῶρα μ' ἕλας των τὰς δυνάμεις νὰ μᾶς ἀπατήσωσι, καθὼς καὶ αὐτοὶ ἠπατήθησαν, καὶ νὰ μετα-

δώσωσι τὸν λοιμόν, τὸν ὅποιον ἔλαβον· εἶναι ἀνάγκη ἡμῖς, ἐὰν ἀγαπῶμεν τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔθνους καὶ τῆς θρησκείας, διὰ τὰ ὅποια ὑπεφέραμεν μέχρι κοῦδος τόσας θυσίας, νὰ λάβωμεν τὰ ἰσχυρότερα καὶ δραστηριώτερα μέτρα, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ ταύτην τὴν νόσον· πρέπει νὰ ἐπιχειρήσωμεν τοῦτο ὅσον τάχιστα, ἀλλῶς τὸ πᾶν κινδυνεύει.

Ἄλλ' εἶναι δυνατόν νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ τοιοῦτον κακόν; εἶναι δυνατόν, ἐὰν ἀπορασίωμεν ὅλοι ἡμεῖς, καθεὶς εἰς τὴν κατάστασιν του καὶ τὸ κατὰ δύναμιν, νὰ ἐκτελέσωμεν τὰ ἑαυμάς χρέη. Ἐν ὁ λαός, οἱ ποιμένες καὶ ἡ Κυβέρνησις λάβουν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, ἐλπίζω εἰς τὸν Κύριον νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ ποθομένου· διότι αὕτη εἶναι μία ὑπόθεσις, ἡ ὅποια ὅλους ἡμᾶς κοινῶς ἀποθλέπει, καὶ ὅλοι κοινῶς πρέπει εἰς αὐτὴν νὰ συντρέξωσι· δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ μία τάξις χωρὶς τὴν ἄλλην, καὶ ἕλαι ἐπίσης ἀφανίζονται, ἐὰν ἐπίσης δὲν συνδράμωσι καὶ δὲν ἀγωνισθῶσι μ' ὅλας των τὰς δυνάμεις. Ὁ κίνδυνος εἶναι κοινός, κοινός πρέπει νὰ ἦναι καὶ ὁ ἀγών· ὅποια τάξις θέλει ἀδικροῦσθαι, γίνεται ἔνοχος τῆς φθορᾶς τῆς καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ἄλλων τάξεων τοῦ ἔθνους.

Ὁ λαός εἶναι ὁ πρῶτος, ὅστις πρέπει νὰ κινηθῇ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ, ἀφοῦ τῷ ἔθελον πρὸ ὀφθαλμῶν οἱ ποιμένες τὸν κίνδυνον, διότι οἱ ποιμένες δὲν ἔμποροῦσι μετὰ ταῦτα πλέον νὰ τοῦ κάμωσι τίποτε χωρὶς τῆς συγδρομῆς του· χρεὸς τῶν ποιμένων ἦτο νὰ δαίξωσι εἰς τῆς πιστοῦ τοῦ ἐπιεικέμενον κίνδυνον, καὶ τοῦς λυμῶνας λύκους· τοῦτο τὸ χρεὸς των αὐτοὶ τὸ ἐξετέλεσαν, ὅταν ἡμῖς οἱ ἀνάξιοι σὰς ἐκθέσωμεν καὶ σὰς διευθύνωμεν ταύτας τὰς σκάψεις· ἀνήκει τῶρα εἰς σὰς νὰ κινηθῆτε καὶ νὰ λάβητε τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, διότι, ἐὰν ἀδιαφορήσῃτε εἰς ταῦτα, οἱ ποιμένες εἶναι ἀναγκασμένοι εἰς τὸ ἐξῆς νὰ σιωπήσωσι, καὶ νὰ κλαίωσι μυστικῶς· ἐνῶ-

πιον τοῦ Κυρίου τὴν ἀπίθειαν τῶν φυγῶν σας καὶ τῶν ἀφανισμῶν τοῦ ἔθνους, τὰ ὅποια δὲν κρέμονται πλέον ἀπὸ τὰς χεῖράς των νὰ τὰ ἐμποδίσουν τοῦτο μόνον τοὺς ἄρει-
 νεν ἀκόμη νὰ κάμωσι, καὶ οὕτως ἐξετέλεσαν τὰ ἱερά των καθήκοντα καὶ τὰ σημαντικῶν γρῆν, τὰ ὅποια μὲ τὸ στόμα τοῦ Προφήτου Ἰεζεκιήλ ὁ Κύριος τοὺς διατάττει ἐλευθεροῦνται λοιπὸν ἀπὸ κάθε ἀπολογίαν, καὶ τὸ αἶμα, τόσον τὸ ἐδικόν σας, καθὼς καὶ τῶν τέκνων σας, δὲν θέλει ζητη-
 θῆ πλέον ἀπὸ τὰς χεῖράς μας, ἀλλὰ πίπτει ὅλον εἰς βάρος ἐδικόν σας. Ὅθεν μιμώμενοι καὶ ἡμεῖς τοῦ λοιποῦ τὸ παρά-
 δειγμα τῶν ἄλλων ποιμένων, δὲν θέλομεν τολμήσει πλέον νὰ ἠμιλήσωμεν ἢ νὰ γράψωμεν ἄλλο τι περὶ τοιαύτων ὑπο-
 θέσεων καὶ τῶντι ἐὰν εἰσεῖ ἀγαπήτε καὶ θέλετε εἰς ἡμῶν τέραν ἀπίθειαν καὶ τῶν τέκνων σας, ἀφοῦ ὅλοι ὀφθαλμοφα-
 νῶς σᾶς τὴν κάμνωσι γνωστὴν, τί ἐμποροῦμέν ἡμεῖς πλέον οἱ ὑπουργοὶ τοῦ Ἰψίτου νὰ σᾶς κάμωμεν; Ἀλλ' ἐὰν ἐναν-
 τίαις σᾶς ἴδωμεν, καθὼς εἴμεθα βέβαιαι, ὡς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς, καὶ ὡς γνησίους Ἕλληνας, νὰ ἐτοιμασθῆτε νὰ πράξητε ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τοιαύτας περιστάσεις, καὶ νὰ ἀγωνισθῆτε τώρα μὲ τὸν αὐτὸν κάλον διὰ τὴν αὐτὴν σωτηρίαν τῆς Θεοσεμείας καὶ τοῦ ἔθνους, καθὼς ἠγωνισθί-
 τε μέχρι τοῦδε διὰ τὴν ἐλευθερίαν των, τότε καὶ ἡμεῖς ἐμψυχωθίντες ἀπὸ σᾶς, θέλομεν γενναίως συνδράμει εἰς τού-
 τον τὸν ἱερόν σας ἀγῶνα· καὶ ἐπειδὴ αὕτη ἡ ὑπόθεσις ἀπαι-
 τεῖ μεγίστην φρόνησιν καὶ μεγάλην μέτρα διὰ νὰ ἐνεργηθῆ ἑνώμως καὶ μὲ καλὴν ἐκβασιν, εἶναι ἀναγκαῖον κἀκεῖς νὰ κάμη τὰς σκέψεις του, ὥστε μεταξὺ τούτων νὰ εὐρωμεν τὴν ἀλη-
 θειαν καὶ θέλομεν σᾶς καθυποβάλλει καὶ ἡμεῖς τὰς ἐδικὰς μας περὶ τοιαύτης ὑψηλῆς καὶ ὠφελίμου ὑποθέσεως, καὶ θέλομεν σᾶς ἐκθέσει τί μας φαίνεται κατάλληλον νὰ κάμωσιν ὁ λέων,

οἱ ποιμένες, καὶ ἡ σεβαστὴ ἡμῶν Κυβέρνησις, διὰ νὰ ἐλευ-
 θερωθῶμεν ὅσον τάχιστα ἀπὸ τούτους τοὺς λυμεῶνας ἐχθροὺς. Ἄν θέλομεν ἀκολουθῆσαι ἄλλους ὀδηγούς, παρὰ τὴν ὀρθότε-
 ραν φιλοσοφίαν, τὰς ἀρχὰς τῆς ἱεράς μας πίστεως, καὶ τὸν μέγαν διδάσκαλον τὴν πείραν.

Κρέματα ἔμωσ τῶρα ἀπὸ σᾶς νὰ μελετήσητε καλῶς ὅσας σκέψεις εἶς ἐβάλομεν ὑπ' ὄψιν. Παρκαλοῦμεν νὰ μὴ τὰς ἀπε-
 ράγητε ἐπιτολαίως, καὶ ὡς νὰ ἠμίλουν περὶ πραγμάτων ἄλλοτριῶν, ἢ ἀσημάντων, ἢ ἀδιαφύρων ὅσον περισσότε-
 ρον τὰς μελετήσητε, τόσον θέλετε καταλάβει τὸ ἀληθές καὶ τὸ ὠφέλιμον τούτων. Βλέπετε, ὅτι αὐτὰ εἶναι ὑποθέσεις μεγάλαι, καὶ ἀπὸ τὰς μεγάλαις αἰ πλέον ἱεραὶ καὶ ἀνάγκαι-
 αι, διότι ἀπ' αὐτὰς κρέματα ἡ σωτηρία ὅλων ἡμῶν, τόσον ἡ πρόσκαιρος, ὅσον καὶ ἡ αἰώνιος, καὶ μᾶς ἀποβλέπουσιν ὅλους ἐπίσης, καὶ μικροὺς καὶ μεγάλους, καὶ ὑπηκόους καὶ ἐξου-
 σιαστάς, καὶ λαϊκοὺς καὶ κληρικοὺς, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ γέροντας. Ἄν εἶναι κανεὶς εἰς ταύτην τὴν ὑπόθε-
 σιν ἀδιάφορος, παρ' ὅποιος δὲν ἔχει ἐθνικὸν καὶ Χριστιανικὸν χαρακτῆρα, δὲν καταλαμβάνει τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων, δὲν προβλέπει τὰ μέλλοντα καὶ δὲν αἰσθάνεται τὰ γενναῖα φρονήματα τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, ἢ ὅποιος ὁμογενῆς εἶναι συνεργὸς τῶν ἀντιπάλων. Ἀφοῦ ἔμωσ μελετήσητε καλῶς ταύτας τὰς σκέψεις, καὶ γνώρισετε τὴν αὐτῶν ὠφέλειαν, μᾶς φαίνεται, ὅτι εἶναι δίκαιον καὶ συμφέρον νὰ βάλτε ἐπιμέ-
 λως εἰς πρᾶξιν ὅσα εἶναι ἀληθινὰ καὶ ὠφέλη, διότι με-
 ταιώως τις μακθάνει τὴν ἀλήθειαν, ἐὰν δὲν τὴν ἀκολουθῆσῃ, καὶ μεταίως γνωρίζει τὸν κίνδυνόν, ἐὰν δὲν ἀγωνισθῆ νὰ τὸν ἀποφύγῃ. Πῶς ἐρευνᾶτε ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος σᾶς ὀριεῖ, ἀλλ' ἐρευνᾶτε καὶ κρίνατε καλῶς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σᾶς λέ-
 γει. Φθάσει νὰ ἠξούρησῃ, ὅτι σᾶς ἠμιλεῖ εἰς τῶν ἀδελφῶν

σας, ὅστις δὲν ἔκαμεν ἄλλο εἰς ὄλην του τὴν ζωὴν παρὰ
 νὰ μελετᾷ νόματα καὶ ἡμέραν τὸν νόμον τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ
 ἀγαπᾷ καὶ νὰ ζητῇ ἐνθέρμως τὴν ἀλήθειαν. Δὲν εἶχον σκο-
 πὸν ἄλλον ὄλοι του οἱ ἀγῶνες παρὰ νὰ δυναθῇ νὰ δοξάζῃ
 τὸν Θεόν, νὰ ὠφελῆσθ τὸν πλησίον, καὶ νὰ γίνῃ ἀξίος μίαν
 ἡμέραν μ' ὄλον τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἐλευθερίαν, νὰ δηλοποιῶ-
 σῃ ἐκείνας τὰς λαμπρὰς ἀληθείας, τὰς ὁποίας μία πῶλυ-
 χρόνιος καὶ βαθεῖα μελέτη τὸν ἑκάς γνωστός. Αὐταὶ αἱ
 ἀλήθειαι μόνον εἶναι ἱκαναὶ νὰ φωτίσωσι καὶ νὰ σώσωσι
 τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ ἀπὸ τὴν διαφθορὰν. Ἡ δό-
 ξα του εἶναι μεγάλη, ἐὰν ἀξιώσῃ νὰ δουλεύσῃ γενναίως καὶ
 ἐνθέρμως τὸν Κύριον, καὶ ἐὰν τὸν ἀξιώσῃ νὰ συνδράμῃ εἰς
 τοὺς σκοπούς του περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Ὁ μι-
 σθός του εἶναι οὐράνιος καὶ αἰώνιος, εἶναι μέγας καὶ θαυμα-
 στος, ἐὰν ἐκτελέσῃ τὰς ἱερὰς πρὸς τὸν Κύριον ὑποσχέσεις
 του, καὶ ἐὰν ὠφελῆσθ καὶ θυσιάσῃ χωρὶς κἀνὸν κηρικῶν
 τέλος διὰ τὸν πλησίον του, τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷ ὡς τὸν ἑαυ-
 τόν του τὸν ἴδιον. Δὲν λέγομεν ταῦτα διὰ νὰ συστήσωμεν
 ἢ διὰ νὰ ἐγκωμιάσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας, ἀλλὰ σὰς ἐκφρά-
 ζομεν τὰ εἰλικρινῆ φρονήματα τῆς καρδίας ἡμῶν, διὰ νὰ
 πεισθῆτε καλλίτερα ποῖον γενναϊότητα ἐμπνέει ἡ ὀρθόδοξος
 διδασκαλία, μὲ τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν τὴν εὐτυχίαν νὰ γεν-
 νηθῶμεν καὶ νὰ ποτισθῶμεν ἀπὸ τὰ ἱερὰ τῆς νάματα. Ἐλ-
 ληνες ἀδελφοί! ἄλλο δὲν ἐπιθυμοῦμεν καὶ δι' ἄλλο δὲν ἀγω-
 νιζόμεθα, παρὰ διὰ τὴν στήριξιν καὶ τὴν δόξαν τῆς ἡμε-
 τέρας Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν ἀναισχύτως τολμῶσιν οἱ
 σημερινοὶ αἱρετικοὶ, ὡς δεισιδαίμονα καὶ ἀμαθῆ νὰ διαβάλλ-
 λωσιν εἰς τὰ τέκνα τῆς, διὰ νὰ συστήσωσιν οὕτω τὴν πλά-
 νητων, καὶ διὰ νὰ κατορθώσωσι τοὺς πονηροὺς των σκο-
 πούς. Ἄλλο δὲν ἐπιθυμοῦμεν καὶ δι' ἄλλο δὲν ἀγωνιζόμεθα

παρὰ διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν μίλλουσαν εὐδαιμονίαν
 τοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε διεφυλάχθη μὲ τόσας θυ-
 αίας. Ἄλλο δὲν ἐπιθυμοῦμεν καὶ δι' ἄλλο δὲν ἀγωνιζόμεθα
 παρὰ διὰ τὴν πρόσκαιρον καὶ αἰώνιον σας δόξαν καὶ μακα-
 ριότητα. Οὗτος εἶναι ὁ μόνος σκοπὸς τῶν ἀγώνων μας. Αὐ-
 τη εἶναι ἡ μόνη ἀνταμοιβὴ ἐδώ εἰς τὴν γῆν τῶν ἰδρώτων
 μας. Οὗτος ὁ μισθὸς τῶν θυσιῶν μας. Ἐὰν ταῦτα ἐπιτύ-
 χωμεν, ἐπληρώθησαν αἱ εὐχαί μας καὶ νομιζόμεν τὸν ἑαυ-
 τόν μας εὐτυχέστερον τῶν ἀνθρώπων. Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ μᾶς
 χαρίσῃ ταύτην τὴν παρηγορίαν, τὴν τόσον ὠφέλιμον εἰς σᾶς
 καὶ τὴν τόσον εὐάρεστον εἰς τοὺς φιλικανθρώπους σκοπούς του!

Λόγος περὶ ὑπερηφανίας.

« Καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πάσι
 τοῖς γινόμενοις ἐπ' αὐτοῦ. Λουκᾶς. »

Τί μέγα κακὸν μεταξὺ τόσων διδασκάλων, τόσων ἱερέων,
 τόσων ἀρχόντων, τόσων ἄλλων μεγάλων ὑποκειμένων, τὰ
 ὁποῖα εὕρισκοντο τότε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, νὰ μὴ φαίνεται
 σχεδὸν κανεὶς ἀπ' αὐτούς, νὰ χαιρέται καὶ νὰ θαυμάζῃ τὰ
 ἐνδοξα κατορθώματα, τὰ ὁποῖα καθ' ἑκάστην ἐνώπιον αὐτῶν
 ἐποίει ὁ Κύριος ἡμῶν! Μῖνος ὁ ὄχλος, λέγει ὁ εὐαγγελιστῆς,
 ὄλος ἔμπλευε ἀπὸ ἀγαλλίσεων, ἔχαιρεν ἀκούων τὴν οὐράνιον
 διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος, καὶ βλέπων τὰ μεγάλα θαύματα,
 τὰ ὁποῖα ἔκαμε πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀνθρώπων. « Καὶ πᾶς ὁ
 ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πάσιν τοῖς ἐνδοξοῖς τοῖς γινόμενοις ἐπ' αὐ-
 τοῦ. » Πόθεν προήρχετο τοῦτο, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί; Δὲν ἤ-
 σαν ἀρᾶ γε οἱ διδάσκαλοι, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες πλέον
 ἱκανοὶ ἀπὸ τὸν ὄχλον καὶ νὰ καταλάβωσι τὴν οὐράνιον δν-

δυσκαλίαν του και να θαυμάσῃς τὰς οὐρανίους του πράξεις δὲν ἦτον ἄρα γε ἡ διδασκαλία ἐνός Θεοῦ, ἱκανὴ νὰ ἐκπλη-
 ῆ καὶ νὰ χαροποιήσῃ τὰ πλέον ὑψηλὰ καὶ μεγάλα πνεύμα-
 τας; δὲν ἦτον ἄρα γε ἡ πολιτεία του ἱκανὴ νὰ αἰκονομήσῃ
 καὶ τὰς πλέον γενναίας ψυχάς; Διὰ τί λοιπὸν αὐτοὶ οἱ σοφοὶ
 καὶ οἱ μεγάλοι τοῦ κόσμου δὲν τρέχουν οἱ πρῶτοι νὰ προσ-
 κινήσωσι τὸν Κύριον; διὰ τί δὲν χαίρονται, ὅτι ὁ Θεὸς τοῦ
 ἠξίωσε νὰ ἴδῃσι μὲ τοὺς ὀρθολογούς των τὸν παραδοκώμα-
 νον Μεσσίαν, ὅστις προσικονίσθη τόσους αἰῶνας πρότερον
 ἀπὸ τόσα σύμβολα, προσκηρύχθη ἀπὸ τόσους Προφήτας,
 καὶ ἐστάθη διὰ τόσους καιροῦ; ἡ προσδοκία τῶν ἔθνων; διὰ
 τί λοιπὸν τόση ἀποστροφή πρὸς αὐτὸν, ἐν ᾧ μόνος ὁ ὄχ-
 λος ἔχειρεν ἐπὶ πᾶσι ταῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐ-
 τοῦ; δὲν εἶναι δύσκολον νὰ τὸ καταλάβωμεν, ἅταν προσ-
 εκτικῶς ἐξετάσωμεν τὰς αἰτίαι, διὰ τὰς ἐποίαις αὐτοὶ οἱ
 σοφοὶ καὶ μεγάλοι καταφρόνησαν, καὶ κατέτρεξαν καὶ τὸν
 Ἰησοῦν καὶ τὴν διδασκαλίαν του· αὐτοὶ ἦσαν ὑπερήφανοι
 καὶ τετυφωμένοι, καὶ ὁ Ἰησοῦς ἦτο ταπεινὸς καὶ πρῶτος αὐ-
 τοῦ ἦσαν τρυφεροὶ καὶ δεσμένοι εἰς τὰς ἀναπαύσεις καὶ εἰς
 τὰς ἡδονάς, καὶ ὁ Ἰησοῦς ἦτον εἰς τὰ πάθη, εἰς τὰς βιασ-
 νούς καὶ εἰς τὰς στένοχωρίας· αὐτοὶ ἦσαν φιλόκοσμοι, καὶ
 ὁ Ἰησοῦς ἀντεφρόνει τὸν κόσμον καὶ ὅλας τὰς πομπάς, τὰς
 τιμὰς, καὶ τὰ μεγαλεῖά του. Ταῦτα ἐπραττεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ
 ταῦτα ἐδίδασκεν ἀδικήτως εἰς τοὺς μαθητάς καὶ εἰς τοὺς
 ὑπακούους του, τὰ ὅποια ἔλα ἐπειδὴ ἦτον ἐκ διαμέτρου ἐναν-
 τία εἰς τὰ φρονήματα καὶ εἰς τὰς πράξεις τῶν σοφῶν καὶ
 μεγάλων τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο αὐτοὶ ἐκήρυξαν ἀσπίνδον
 πόλεμον ἐναντίον τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς οὐρανίου διδασκαλίας
 του. Ὁ ὄχλος ὅμως, ὅστις μετέχει πολλὰ ὀλίγον ἀπὸ ταῦτα
 τὰ ὀλίγια καὶ ἀντιχριστιανικὰ πάθη, ἔχει μετὰ χαρᾶς

ταύτην τὴν οὐρανίον διδασκαλίαν, καὶ ἐχαίρειτο, ὅταν ἴδῃ-
 πα τὸν Θεὸν τῆς δόξης νὰ καταδεχθῆ νὰ λάβῃ τὴν κατά-
 στασίν του, καὶ νὰ ζῆ εἰς τὸν κόσμον πενιχρὸς, καταφρο-
 νημένος, τεταπεινωμένος, διωκόμενος καὶ οὐκ ἔχων πῦρ τὴν
 κεφαλὴν κλίνει. « Καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχειρεν ἐπὶ πᾶσι ταῖς ἐν-
 » δόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ. »

Ἰδοὺ τὸ αἶτιον, διὰ τὸ ὅποιον καὶ τὴν σήμερον ὁ Ἰησοῦς
 καὶ ἡ διδασκαλία του καταφρονεῖται καὶ κατατρέχεται ἀπὸ
 τοὺς σήμερον Χριστιανούς, διότι μετέχουν ἀπὸ ὅλα τὰ ἀντι-
 χριστιανικὰ πάθη, τὰ ὅποια ἐκτρέφουν τοὺς σοφοὺς καὶ με-
 γάλους, μετὰ τῶν Ἑβραίων. Δὲν θέλει ποτὲ ὑπερισχύσει
 εἰς τὰς καρδίας μας αὕτη ἡ οὐρανίος διδασκαλία, ἕως οὐ
 εἰς ταύτας κατοικῆ ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ ἀγάπη τῶν ἡδονῶν
 καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ κόσμου. Πρέπει νὰ ἐκριζώσωμεν ταῦτα
 τὰ ὀλίγια τέρατα ἀπὸ τὰς καρδίας μας, διὰ νὰ εἰσέλθῃ
 εἰς αὐτάς τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου, τὸ ὅποιον εἶναι πνεῦμα
 ταπεινώσεως, πνεῦμα κακοπαθειῶν καὶ ἀγώνων, καὶ πνεῦ-
 μα οὐρανίον καὶ θεῖον. Τοῦτο θέλω ἀγωνισθῆ νὰ κατορθώσω
 εἰς τὸν παρόντα λόγον, βάζων ὑπ' ὄψιν σας πόσον ταῦτα
 τὰ πάθη ἐναντιοῦνται εἰς τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν, τὴν ὅ-
 ποίαν ἐπαγγελλόμεθα. Σήμερον θέλω σᾶς ὁμιλήσει περὶ ὑπε-
 ρηφανίας, διότι αὕτη εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ἡ ῥίζα ὅλων τῶν ἄλ-
 λων ἀτοπημάτων.

Ὅλοι ἠξούρατε, ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἀφ' ὅλα
 τὰ ἁμαρτήματα, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς τὸ ἐτιμώρησε πάντο-
 τε μὲ τὰς μεγαλητέρας ποινάς. Τοῦτο ἔβριψε ἀπὸ τὸν οὐρα-
 νὸν τὸν Ἰωσάφου καὶ τόσας μυριάδας ἀγγέλων. Τοῦτο ἐτόι-
 μασεν εἰς αὐτοὺς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, εἰς τὸ ὅποιον εὗρισκον-
 ται καὶ ὀφλου μαιναι αἰωνίως ὁμοῦ μὲ τοὺς μμητάς τῆς
 κούτων ὑπερηφανίας. Τοῦτο ἔβριψεν ἀπὸ τὴν Παράδεισον τοὺς

προπρόταξ. Τοῦτο ἐβρίψεν ἀπὸ τὸ ἄκρον τῆς ἀρετῆς τινὰς μεγάλους ἀγίους τῆς ἐκκλησίας, τὸν Ἰριγένην, τὸν Τερτουλιανὸν καὶ ἄλλους τοιοῦτους· καὶ τοῦτο καθ' ἑκάστην φθείρει καὶ ἀφανίζει τόσας μυριάδας Χριστιανῶν. Ὅλοι μετέχουμεν καὶ εἰμεθα κυριευμένοι ἀπὸ τοῦτο τὸ πάθος· ἀλλ' ὀλίγοι γνωρίζουν εἰς τί συνίσταται, καὶ ὀλιγώτεροι φροντίζουν νὰ διορθωθῶσι. Δὲν εἶναι σχεδὸν κἀνεὶς, ὅστις νὰ μὴ φαντάζεται, ὅτι εἶναι τι μέγα εἰς τὴν σφαιρὰν του, καὶ νὰ θέλῃ καὶ οἱ ἄλλοι οὕτω νὰ φρονῶσι περὶ αὐτοῦ. Οἱ ἐνάρετοι ὑπερφηναύονται διὰ τὰς ἀρετὰς των, οἱ σοφοὶ διὰ τὴν παιδείαν των, οἱ πλούσιοι διὰ τὰ πλοῦσιν των, οἱ μεγάλοι τοῦ κόσμου διὰ τὰς τιμὰς καὶ ἀξιωματά των. Ὅλοι αὐτοὶ εἶναι ἀξιοκαταφρόνητοι, διότι ὑπερφηναύονται διὰ πράγματα ὄχι ἰδικὰ των· διότι μὴτε τὰς ἀρετὰς, μὴτε τὴν παιδείαν, μὴτε τὰ πλοῦσιν, μὴτε τὴν δόξαν δύναται τις νὰ ἀπακτήσῃ μόνος του, ἀλλ' εἶναι ἔωρα τῆς θείας σοφίας, τὰ ἅποια χαρίζει εἰς ὑποῖον βούλεται, καὶ γίνεται παρεπὺς ἀνάξιος, ὅστις τὰ οικειοποιεῖθῃ. « Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν » οὐδέν. » Ἢ ἄνθρωπε, δὲν ἠμπορεῖς νὰ κάμῃς τίποτε χωρὶς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ὥστε ὅλα τὰ κατορθώματά σου εἶναι μᾶλλον ἔργα τοῦ Κυρίου, παρὰ τῆς ἀξιοτητός σου· διότι, αὐτὸς ἐὰν δὲν σὲ βοηθήσῃ, δὲν δύνασαι νὰ κατορθώσῃς τίποτε, καὶ ὅταν πάλιν θέλῃ, εἰς μίαν στιγμὴν ἀφανίζει τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖόν σου, καὶ ἀνατρέπει ὅλα τὰ σχέδια τοῦ ὑπερφάνου νοός σου.

Πλὴν κἀνεὶνα πρᾶγμα δὲν ἀποδεικνύει σαφέστερον τὸ γελοῖον καὶ παράλογον τῆς ὑπερφηφίας, παρὰ ὅταν ὑπερφηφενεῦσθε διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ φαντασιώδεις καλλιοπισμοὺς τοῦ κόσμου, καθὼς διὰ τὴν πολυποικιλίαν τῆς τραπέζης, διὰ τὴν φαντασίαν τῶν φρονημάτων, τῶν οἰκιῶν καὶ

ἄλλων τοιοῦτων ματαιότητων, εἰς τὰς ἁποίας καταγίνονται οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, καὶ δαπανοῦν τὸ περισσώτερον τῆς ζωῆς των. Φαίνεται ὅτι ὁ λογικὸς ἄνθρωπος, ὁ πλασθεὶς κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ πλάστου, καὶ πολὺ περισσώτερον ὁ Χριστιανὸς, ὁ Ὀρθόδοξος, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ κληρονόμος τῆς οὐρανοῦ βασιλείας, ὁ κοινωνὸς τῶν Ἀγγέλων, ὁ πολίτης τοῦ οὐρανοῦ, δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ πείσῃ εἰς τοιαύτην χαμέρκειαν, καὶ εἰς φρονήματα καὶ πράξεις τόσον ποταπὰ καὶ ἀνάξια τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ χαρακτήρος· μ' ὅλον τοῦτο μὲ ἠλίψιν τῆς καρδίας μας βλέπομεν, ὅτι εἰς ταῦτα σήμερον περισσώτερον ἐνασχολοῦνται καὶ αὐτοὶ οἱ Ὀρθόδοξοι· διὰ ταῦτα ὑπερφηναύονται, εἰς ταῦτα θέλουν τὴν εὐτυχίαν των, καὶ εἰς ταῦτα συνερίζονται γὰ ὑπερβῆ ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Θεὸς μου, τί τυφλότης! ποία καταείσχυνη διὰ πλάσματα λογικά! ποίαν ἀναισχυντίαν βλέπομεν σήμερον εἰς τοὺς ὀρθόδοξους, εἰς τοὺς ὁπαδοὺς τῆς οὐρανοῦ διδασκαλίας σου! ταῦτα ἐδίδαξας εἰς τὴν θεὸν σου εὐαγγέλιον; ταῦτα ἐπραξας εἰς τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς σου; ταῦτα ἀνήγγειλαν εἰς τὸν κόσμον οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι; εἰς ταῦτα κατεγίνοντο οἱ ἅγιοι Πατέρες, οἱ ἐνδοξαῖοι ἱεράρχαι τῆς Ὀρθοδοξίας; ταῦτα εἶναι τὰ λαμπρὰ κατορθώματα τοῦ περιουσίου λαοῦ, διὰ τὸν ὅποιον ἐσταυρώθης, καὶ τὸν ἠτοίμασας μίαν βασιλείαν οὐράνιον;

Ἄδελφοι! εἰμεθα ἡμεῖς Χριστιανοί; εἰμεθα ἡμεῖς λογικοί; εἰμεθα ἡμεῖς φρόνιμοι, ὅταν καταγωνόμεθα εἰς τοιαῦτα μικροπρεπῆ καὶ ἀνάξια ἔργα; πῶς; διὰ νὰ στολίζῃς τὸ σῶμά σου, ἢ διὰ νὰ τρώγῃς πολυποικίλη φαγητὰ, ἢ διὰ νὰ οἰκοδομήσῃς μεγαλοπρεπεῖς οἰκίας, διὰ ταῦτα ἐγεννήθης, ὡ ἄνθρωπε; διὰ νὰ περιποιῆσαι τοῦτο τὸ σκοληκίσθωτον σῶμα, καὶ ἦσα τὸ ἀποβλέπουσι, διὰ ταῦτα σὲ ἐπλασεν ὁ Θεός; διὰ ταῦτα σὲ ἔκαμε βασιλεῦα τοῦ παντός; διὰ ταῦτα ἐσταυ-

ρίβη τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς Παναγικῆς Τριάδος; διὰ τοῦτο σὲ ἐχάρισα ψυχὴν πνευματικὴν καὶ ἀθάνατον; διὰ τοῦτο ἔχει σκοπὸν νὰ σὲ στεφανώσῃ εἰς τὴν αἰωνιότητα, καὶ νὰ σὲ κάμῃ συμμέτοχον τῶν αἰωνίων του ἀγαθῶν; ταῦτα εἶναι τὰ μεγάλα σχέδια, τὰ ὁποῖα ἔνας Θεὸς ἐσχολίασεν, ὅταν τοσοῦτον σὲ ὑψώσεν, ὅταν τοσαῦτα σὲ ἐχάρισεν, ὅταν ὑπέφερε διὰ σὲ τόσας θυσίας; οὕτως ἀνταμοίβεις τὰς μεγαλοδωρεάς ἐνδὸς Θεοῦ; οὕτως ἀνταπακρίνασαι εἰς τὴν ὑπερβολὴν τῆς θείας ἀγάπης;

Ὁ Θεὸς σὲ κατέστησε κίριον τοῦ παντός, καὶ σὺ γίνεσαι δούλος τοῦ σώματός σου καὶ τῶν πλασμάτων. Ὁ Θεὸς τὴ ὑψώσε μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σὺ ὡς χαμερπὴς σύρεσαι ὡς σκώληξ. Ὁ Θεὸς θέλει νὰ ἐντρυφᾷ καὶ νὰ γεύσῃ ἀπὸ τὰς οὐρανίου ἀληθείας καὶ τὴν θείαν διδασκαλίαν σου, τὰ ὁποῖα εὐφραίνουν τὸν ἴδιον Θεόν, καὶ κατασταίνουν τὸν ἀνθρώπον ἐπίγειον ἄγγελον, καὶ σὺ ἐντρυφᾷς εἰς τὰς μικροπρεπεῖς ὑποθέσεις τοῦ κόσμου, εἰς τὰς μυθολογίας τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων, καὶ εἰς τὰ ἐρώματα τῆς σαρκός. Ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ σπολίσῃ τὴν ψυχὴν σου μὲ τὰ λαμπρὰ φορέματα τῆς ἀφώγειας, τῆς ταπεινότητος, τῆς πενιχότητος, τῆς ἀσκαμνῆς, τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν καὶ πρὸς τὸν πλησίον, καὶ σὺ δὲν φροντίζεις παρὰ νὰ στολίζῃς τὸ χαμερπὲς σῶμά σου μὲ φορέματα λαμπρὰ καὶ μικροπρεπῆ, καὶ νὰ κομπάζῃς εἰς ταύτην τὴν ἀκατέληκτον ἀναιτιθήσιαν σου! Θεέ μου! εἶναι ταῦτα δυνατὰ; Ὁ ἀνθρώπος ἡμπορεῖ νὰ φησῇ εἰς τοσαύτας ὑπερβολάς, καὶ ὁ ὀρθόδοξος νὰ ἔλθῃ εἰς τόσων ἀμάθειαν τῆς ἱεράς του θρησκείας, ὥστε νὰ σεμνύνεται, καὶ νὰ ὑπερηφανεύεται εἰς τὴν καταισχύρην του, εἰς τὴν τυφλότητα τοῦ νοῦς του, καὶ εἰς τὴν ποταπότητα τῶν φρονημάτων του; Θεέ μου! ἀνοιξὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς

μας, διὰ νὰ καταλάβωμεν τὸν βυθόν, εἰς τὸν ὅποιον εὐρισκόμεθα.

Καὶ σεῖς; ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ ἀναλάβετε φρονήματα πλείον γενναῖα· δευθῆτε ἀξιοτιμῆς κλήσεως ὑμῶν· φανήτε εὐγνώμονες εἰς τὰς εὐεργεσίας ἐνδὸς Θεοῦ· δηλοποιήσατε εἰς τὸ ἔξῃς μὲ τὰς πράξεις σας, ὅτι ἀκόμη ἀκολουθεῖτε τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν Θεοφθῶρων Πατέρων ἡμῶν· φανερώσατε εἰς τὸν κόσμον, ὅτι εἶσθε Ὀρθόδοξοι καὶ μὲ τὸν λόγον καὶ μὲ τὸ ἔργον, καὶ ὅτι εἶσθε ἀπόγονοι τῶν πρώτων μαθητῶν τοῦ Σωτῆρος. Ἀποτεινάξτε λοιπὸν, ἀδελφοὶ, τὸν πολυχρόνιον λήθαργον, ὅστις κατεβάρυνε τοὺς ὀφθαλμοὺς σας· καταφρονήσατε ὅλα τὰ πρόσκαιρα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνάξια μεγάλων καὶ ἀθανάτων ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους ἀναμένει ὁ ἀμαράντινος στέφανος τῆς οὐρανοῦ βασιλείας· ἀφήσατε εἰς τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν κἀμμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, νὰ καταγίνωνται εἰς τὰ πολυποικίλα φαγητὰ, εἰς τὰ λαμπρὰ φορέματα, καὶ εἰς τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκίας· ταῦτα εἶναι ἀνάξια εἰς ἡμᾶς, οἵτινες ἐγνωρίσαμεν καὶ ἐγνώθημεν τὴν θείαν διδασκαλίαν ἐνδὸς Θεοῦ· ἡμεῖς πρέπει νὰ καταγινώμεθα εἰς ἔργα ἐνδοξά, εἰς ἔργα ἀθάνατα, καὶ εἰς ἔργα ὑψηλὰ καὶ μεγάλα· διὰ ταῦτα ἐπλάσθημεν, καὶ διὰ ταῦτα ὁ Θεὸς κατεδέχθη νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὴν ἱεράν μας θρησκείαν. Ὅταν λάβωμεν τοιαῦτα γενναῖα φρονήματα, κατάλληλα τῆς οὐρανοῦ ἡμῶν κλήσεως, καὶ τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ καταφρονήσωμεν τὰ τῶν ἐθνῶν, διὰ τὰ ἑποῖα ἕως τὴν σήμερον ὑπερηφανεύομεθα, τότε θέλομεν καταλάβει, ὅτι τὰ πολλὰ πλοῦτη μᾶς εἶναι περιττὰ, διότι δὲν μᾶς εἶναι συγχωρημένον νὰ τὰ μεταχειρίζομεθα εἰς τὰ τοιαῦτα. Ἡ μία πλάνη σύρει τὴν ἄλλην κατόπιν τῆς, καὶ ἀμφότεραι μᾶς ρίπτουν εἰς τὸν βυθόν τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀπωλείας. Ὅταν νομίζωμεν,

ὅτι τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρώπου συνίσταται εἰς ταῦτα, καὶ ἀνάγκην πρέπει νὰ συναζώμεν ἀργύρια, διὰ νὰ τὰ προμηθεύσωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας. Ἡ ἀπόκτησις τοῦ πλοῦτου μᾶς θυθίζει εἰς μυρίας ἀμαρτίας καὶ εἰς ἀπείρους περιπλανήσεις ὧστα, ὅταν καταπεισθῶμεν καλῶς εἰς τὴν ματαιότητα καὶ εἰς τὴν χαμέρπειαν τούτων τῶν νομιζομένων μεγάλων πραγμάτων, θέλομεν ἐλευθερωθῆ καὶ ἀπὸ τὴν ἐνθεσμον ζήτησιν τοῦ παταπαῦ ματάλλου, καὶ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τὴν μίαν πλάνην, ἐλευθερονόμεθα καὶ ἀπὸ τὰς δύο. Καταφρονῶντες λοιπὸν ὅσα ἐπιθυμοῦν οἱ ἄνθρωποι παραλόγως, καὶ εἰς τὰ ὅποια θέτουσιν ἀνοήτως τὴν εὐδαιμονίαν των, θέλομεν καταφρονῆσαι καὶ τὰ ἀργύρια, μὲ τὰ ὅποια τὰ προμηθεύομεν. θέλομεν οὕτως ἐλευθερωθῆ ἀπὸ ἀπείρους ἀμαρτίας, καὶ ἀπὸ τὸν πλέον σαληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον ζυγόν. θέλομεν ἔχει τὴν ἐλευθερίαν νὰ μελετῶμεν τὸν νόμον τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ κατὰλάβωμεν πόσον εἶναι γλυκὺς καὶ ὠφελίμος. θέλομεν ὑψώσει χεῖρας ὡς εἰς πρὸς τὸν Θεόν, καὶ θέλομεν γενεῖ ἄξιον υἱὸν τοῦ Ἰησοῦ.

Καὶ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀποφασίσατε νὰ ἐκλέξητε ταῦτα τὴν τὴν ἀγαθὴν μερίδα. δοκιμάσατε καὶ ταύτην τὴν νέαν ὁδὸν, καὶ θέλετε ἐντὸς ὀλίγου καταλάβει, ὅτι αὕτη μόνη ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀληθινὴν μακαριότητα καὶ πρόσκαιρον καὶ αἰώνιον. Ἄχρι ταῦτα ἐστάθητε δυστυχεῖς, ἀκολουθοῦντες τὴν φιλαργυρίαν, τὴν ὑπερηφανίαν καὶ τὰ ἄλλα φθοροποιὰ πάθη, τὰ ἐκ τούτων πηγάζοντα· βλέπετε ὅτι εἶναι παρομοίως δυστυχεῖς, ὅσοι ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς ἀκολουθοῦν τὸν αὐτὸν δρόμον, καὶ καταγίνονται εἰς τὰ αὐτά. Μεταβάλετε λοιπὸν πολιτείαν καὶ ζωὴν, καὶ θέλετε εὑρεῖ ἀνάπαυσιν καὶ ἡσυχίαν εἰς τὰς ψυχὰς σας· ἀκούσατε τὴν γλυκυτάτην φωνὴν τοῦ Κυρίου, ὅστις σᾶς κρᾶζει φιλαργυ-

θρώπως· εἰς αὐτόν, καὶ σᾶς δίδει χεῖρα βοηθείας. • Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς ». Εἰς αὐτὸν προστρέξατε οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι ἀπὸ ταῦτα τὰ θλίβηρα πάθη· αὐτὸς σᾶς ὑπόσχεσται τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἡσυχίαν τῆς ψυχῆς· εἶναι ἕνας Θεός, ὅστις σᾶς κἀμνει ταύτας τὰς ἱερὰς ὑποσχέσεις· ἢ πείρα ὅλων τῶν αἰῶνων ἠμαρτύρησε τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων του, καὶ τὸ παράδειγμα τῶν ἀναριθμήτων ἁγίων, καὶ τῶν ἐγαρέτων Χριστιανῶν μεγαλοφώνως κηρύττειν, ταύτας τὰς λαμπρὰς ἀληθείας. Ἄς μιμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς τὸ παράδειγμα τούτων· ἄς ὑπακούσωμεν εἰς τὰς φωνὰς τοῦ Κυρίου, καὶ θέλομεν ὁμολογήσει καὶ ἡμεῖς πόσον πιστὸς εἶναι ὁ Κύριος εἰς τὰς ὑποσχέσεις του, καὶ πόσον μακάριοι γίνονται ὅσοι πιστεύουσιν ἀδιστακτικῶς εἰς τοὺς Θεοὺς του λόγους· θέλομεν οὕτως ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὰς βασάνους, ἀπὸ τὰς φροντίδας, ἀπὸ τὰς ἐνασχολήσεις τῆς ματαιότητος καὶ τῆς διαφθορᾶς· θέλομεν ἀπεράσει ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ τὸ στάδιον τῆς ζωῆς μας, θέλομεν στολισθῆ μὲ τὰς ἀρετὰς τῆς ψυχῆς, θέλομεν ἐντρυφᾶ εἰς τὴν μελέτην τῆς ἀληθείας, θέλομεν κατοικεῖ εἰς τὸν κόλπον τῆς θείας προνοίας, καὶ θέλομεν μετὰ θάνατον ἀπολαύσει ἐκεῖνα τὰ ἀθάνατα καὶ ἀνέκφραστα ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ὁ Κύριος ἐτοίμασεν εἰς ὅσους πιστεύουσιν εἰς τοὺς λόγους του, καὶ ἐκτελοῦν τὰ προσταγμάτα του.

ΔΙΑΣΑΦΗΣΕΙΣ.

Μαρτυρία τῶν ἐναντίων ἀνταστυμμένως ἐκλαμβανομένη.

Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ περὶ Τριάδος βίβλῳ φησὶ· Πάντα τοίνυν τὰ παραδεδομένα ἡμῖν διὰ τοῦ νόμου

» καὶ προφητῶν καὶ ἀποστόλων δεχόμεθα, καὶ γινώσκομεν
 » καὶ ὁμολογοῦμεν, οὐδὲν περαιτέρω τούτων ἐπιζητούντες·
 » ἀδύνατον γὰρ παρὰ τὰ θεοειδῶς ὑπὸ τῶν θείων λογίων
 » τῆς τε παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης ἡμῖν εἰρημένα εἶπαι
 » τι περὶ θεοῦ ἢ ὁλως ἔννοησαι.»

Λίσις.

Ὁ ἐν ἀγίοις Πατὴρ ἡμῶν Κύριλλος θέλων νὰ δειξῆ ὅτι ὁ
 Θεὸς δὲν εἶναι καθὼς τὰ ἔθνη ἐμυθολογοῦν, ἀλλὰ καθὼς τὰ θεῖα
 γράμματα μᾶς διδάσκουν, λέγει τὰ ἀνωτέρω· ὅτι ὅμως αὐτὰ
 τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Πατρὸς δὲν ἀποτείνονται εἰς τὴν ἀ-
 ναίρεσιν τῶν παραδόσεων, γίνεται φανερόν ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ἐδά-
 φιον. « Εἰπεῖν τι περὶ Θεοῦ ἢ ὁλως ἔννοησαι· οὐκ ἔστιν »
 τὸ ὅποιον καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν καὶ πάντες οἱ ὀρθόδοξοι
 καλῶς γνωρίζουσιν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κειθώμεθα εἰς ἀνθρω-
 πίνους παραδόσεις, καὶ νὰ λέγομεν αὐτὸν ἄλλοιωτὸν, καταλη-
 πτόν, ἢ μέτοχον ἄλλου τινὸς τοιούτου πάθους τῆς ἕλικῆς οὐ-
 βίας· καὶ ὅτι τοῦτο βουλόμενος ὁ Πατὴρ εἶπε ταῦτα, μαρ-
 τυρεῖ μοι ὁ αὐτὸς ὁμιλοῦν ὑπὲρ τῶν παραδόσεων εἰς ἄλλα
 τοῦ συγγράμματός, καθὼς καὶ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ εὐαγγελιστοῦ
 Ἰωάννου Κεφ. ΙΔ', αὐ. « Ὁ δὲ παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ
 » πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει
 » πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν » τὸ ὅποι-
 ον οἱ αἰρετικοὶ ἐρμηνεύοντες ὄχι κατὰ τὴν παραδοθεῖσαν ἐξή-
 γησιν, ἔλεγον, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐπίκλητον ἔχει τὸ Πνεῦμα τὸ
 Ἅγιον. Ἐναντιούμενος λοιπὸν ὁ Θεὸς πατὴρ εἰς ταύτην τὴν
 κακῶδοξον ἐρμηνείαν, μᾶς διδάσκει νὰ πράττωμεν τὰ εἰ-
 ρημένα παρὰ τῶν ἀποστόλων, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· « τί-
 » λη τοιγαροῦν ἡμῖν ἡ ἀλήθεια καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀληθείας δόγ-
 » ματα· καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις (τοῖς αἰρετικοῖς) ἡμεῖς οὐκ ἐψά-
 » μεθα· τὴν δὲ τῶν ἁγίων Πατέρων ἰχνηλατοῦντες πίστιν,

« ἴδιον εἶναι φημέν τοῦ υἱοῦ τὸν Παράκλητον. » Ὅθεν εἶναι
 φανερόν, ὅτι οἱ πρὸ αὐτοῦ πατέρες ἤκουσαν τὴν ὀρθὴν ἐξή-
 γησιν τοῦ ρητοῦ ἀπὸ τοῦ πρὸ αὐτῶν, καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ τοῦ
 ἰδίου αὐτῶν διδασκάλου τοῦ διδασθέντας παρὰ τῶν ἁγί-
 ων ἀποστόλων· διότι, ποῖος ἀπὸ τοῦ Πιχτέρως ἐπέθετο εἰς
 δόγματα, ἐὰν δὲν ἐφρόναι ὅτι αὐτὰ εἶναι ἀποστολικά ἐκ τῆς
 ἐμπνεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος; διότι οἱ ἀπόστολοι, ἀρῶ
 ἔλαβον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐξήγησαν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτῶν
 τὰ βαθύτερα τῶν μυστηρίων κατὰ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν διὰ-
 νοίαν, καθὼς μᾶς βεβαιῶι περὶ τούτου καὶ αὐτὸς ὁ Πατὴρ
 τῆς Ἐκκλησίας Θεὸς Κύριλλος, λέγων· « Τῆ τοίνυν ἀνακε-
 » νόσει τῆ δια τοῦ Πνεύματος ἐσομένη πνευματικῶς ἀποτα-
 » μιεύεται χρησίμως ἢ τῶν ἔτι βαθυτέρων ἐξήγησις. » Πρὸς
 τούτοις δὲ ὁ αὐτὸς πατὴρ πάλιν λέγει εἰς τὸ ἐδ'. Κεφ. τοῦ κατὰ
 Ἰωάν. « Ταύτην ἡμᾶς τὴν τῶν δογμάτων ὀρθότητα καὶ ἀληθείαν
 » ἐδίδαξεν ἡ τῶν ἁγίων συναίνεσις. » Πόθεν ἔλαβον ταύτην;
 φανερόν, ὅτι ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν θείων ἀποστόλων, καὶ ἐκ
 τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ Παναγίου Πνεύματος· ἔθεν ὁ μέγας οὗτος
 Πατὴρ πάλιν λέγει· « Πιστέον δὴ οὖν τοῖς τῆς ὀρθότητος ἐ-
 » πιμεληταῖς πρὸς τὸ τοῖς ἱεροῖς κηρύγμασι δοκοῦν, ἃ καὶ διὰ
 » Πνεύματος ἁγίου παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτό-
 » πται καὶ ὑπηρεταὶ γενόμενοι τοῦ λόγου, ὧν τοῖς ἔχουσιν ἀ-
 » κολουεῖν ἐσπούδασαν καὶ οἱ πανευφρημοὶ Πατέρες ἡμῶν,
 » οἱ τὸ σεπτὸν καὶ οἰκουμενικὸν τῆς πίστεως ὀρισάμενοι
 » σύμβολον ἐν τῇ Νικαίᾳ συνάγαγέρμενοι κατὰ καιρούς.
 Καὶ ταῦτα ἐκ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἐκ
 δὲ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, καὶ μολονότι ἔχουμεν
 ἄλλα τοιαῦτα, προκρίνομεν ὁμῶς ἐνημόσιον νὰ εἴπωμεν, ἀφοῦ
 πρότερον διαλύσωμεν τὴν ὁποίαν προεχέλουσιν οἱ ἐναντίοι

ὡς μαρτυρίαν τάχα τοῦ αὐτοῦ πατρὸς ἐναντίον τῶν Ἀποστολικῶν παραδόσεων.

Μαρτυρία τῶν ἐναντίων.

• Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων καταγγέσει ἱβ'. μὴ ταῖς ἐμαῖς
 » εὐρεσιλογίαις πρόσχε· δυνατόν γὰρ ἴσως κατασοφισθῆ-
 » ναι· ἀλλ' ἐάν μὴ προφητῶν περὶ ἐκάστου διέξη μαρτυρίαν,
 » μὴ πίστευε ταῖς λεγομένοις, ἐάν μὴ περὶ τῆς Παρθένου,
 » καὶ τοῦ τόπου, καὶ τοῦ χρόνου, καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ
 » τρόπου μάθησ' ἐκ τῶν θείων Γραφῶν, μὴ παραδέξῃ ἀν-
 »θρώπου μαρτυρίαν. »

Λύσις.

Πρὸς αὐτὰ ἀποκρινόμεθα, ὅτι ὁ Ἅγιος ἐλέγγων τοὺς ἀπειστούντας εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ Θεοῦ, λέγει ταῦτα ὡς πρὸς τοὺς αἰρετικούς καὶ τοὺς μὴ πειθόμενους εἰς τοὺς Ἐκκλησιαστικούς Κανόνας, ἀλλ' ἐναντιουμένους καθὼς περὶ αὐτοῦ ὠμίλησε πρότερον· κοντὰ δὲ εἰς αὐτὰ ἄς ἐννοήσωμεν καλῶς τοῦ ἁγίου τὰ λόγια· διότι λέγει μὲν, νὰ μὴ προσέχη τις εἰς τὰς ἐδικὰς του εὐρεσιλογίας, ἧτοι ἐφευρέσεις· δὲν λέγει ἡμῶς τὸ νὰ μὴ προσέχη καὶ εἰς τοὺς Ἐκκλησιαστικούς κανόνας ἢ εἰς τὰς Ἀποστολικὰς παραδόσεις, ἀλλ' εἰς ἀνθρώπου μαρτυρίαν· ἧτοι ἀνθρώπου ἀτελοῦς, ὅστις ἐνδέχεται ὑπὸ ἀδυναμίας νὰ κατασοφισθῆ, μεταξὺ τῶν ὁπίων κατατάττει καὶ ἑαυτὸν ὁ Ἅγιος ὑπὸ τῆς πολλῆς αὐτοῦ ταπεινοφροσύνης. Παρατήρησον ὁμῶς, ὅτι εἶπε ταῦτα ὁ Ἅγιος περὶ μόνης τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ τοῦ ποῦς ἢ Παρθένος ἀνὴρ ἀνδρὸς ἔτεκεν υἱόν, καὶ ὄχι περὶ πάντοτε τῆς Ἐκκλησίας δόγματος, καθὼς ὁ αὐτὸς Ἅγιος μαρτυ-

ρεῖ εἰπὼν. « Ἄλλ' ἀντιλέγουσι πολλοὶ, καὶ λέγουσι· τί τοσοῦτον ἦν αἴτιον, ὥστε Θεὸν εἰς ἀνθρωπότητα καταβῆναι; » καὶ εἰ ὅπως Θεοῦ φύσις ἐστὶν ἀνθρώποις συναναστρέφειν; » καὶ εἰ δυνατόν ἐστὶ Παρθένον τεκεῖν; » Ἐξ ὧν δεικνύει μὴ ποῖαν διάνοιαν εἶπε ταῦτα, τὰ ὅποια οἱ ἐναντίοι κακῶς ὑπολαμβάνοντες, διαστρέφουσι τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν αὐτῶν. Παρατήρησον δὲ πάλιν· δὲν λέγει μὴ πρόσχε εἰς τὰς παραδόσεις τὰς Ἀποστολικὰς, τὰς ὁποίας ἐγὼ μὲν παρέλαθον ἀπὸ τοῦ διδασκάλου μου ἢ προκατόχου μου, καθὼς καὶ αὐτοὶ παρέλαθον αὐτὰς ἀπὸ τοῦ ἐδικού των, ἀλλ' εἰς τὰς εὐρεσιλογίας μόνον, τὸ ἔποτον φυλάττει ἀνεκὰθεν ὑγιῶς ἢ ὀρθόδοξος ἡμῶν ἐκκλησία, διὰ τοῦτο γνῶμην τινὸς πατρὸς ἢ καὶ τινῶν ἀποινδθήποτε ἁγίων δὲν τὴν παραδέχεται, ἐάν δὲν ἦναι σύμφωνος μὲ τὴν ὑγιᾶ καὶ καθολικὴν διδασκαλίαν τῆς ὀρθοδοξίας. Πρὸς ἀποφυγὴν ταύτης λέγει: « *Ἐαρ χειλῶν σου καθίστησι μὴ* » καὶ οὕτως ἀποφεύγει πάντοτε πᾶσαν εὐρεσιλογίαν· οἱ δὲ καινότεμοι αἰρετικοὶ περιπίπτουν πάντοτε εἰς τόσας εὐρεσιλογίας χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνωνται, ὥστε ὅλη ἡ διδασκαλία αὐτῶν εἶναι αὐτόχρημα εὐρεσιλογία· καθότι ἡμεῖς μὲν οἱ ὀρθόδοξοι ἐξηγοῦμεν ὑγιῶς τὰς ἁγίας Γραφὰς κατὰ τὰς Ἀποστολικὰς παραδόσεις ἐλευσας εἰς ἡμᾶς διὰ τῶν πατέρων ἡμῶν μὲ μίαν συμφωνίαν, ὅθεν καὶ ἐπιμένομεν πάντες εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὀρθόδοξον πίστιν· οἱ δὲ διακληθέντες μὴ δεχόμενοι κανέν ἄλλο, πλὴν τῆς θείας Γραφῆς ἢ τοῦ Εὐαγγελίου, καθὼς αὐτοὶ λέγουσι, παρέξηγουσιν αὐτὸ ἕκαστος καθὼς τῷ φανῆ, ἧτοι κατὰ τοὺς ὑποίους δύναται νὰ εὔρη λόγους, καὶ οὕτως ἡ διδασκαλία αὐτῶν κατήνησεν αὐτόχρημα εὐρεσιλογία· καὶ ἐπειδὴ αἱ εὐρεσιλογίαι αὐτῶν εἶναι διάφοροι κατὰ τοὺς διαφόρους αὐτῶν εὐρεσιλόγους, διὰ τοῦτο καὶ τὰ ὀρησκευτικὰ κόμματα αὐτῶν

είναι διάφορα· ἔπειτα δὲν περιορίζονται αὐτοὶ ἐν αὐτοῖς νὰ κατασπαράττωνται λογομαχοῦντες μεταξύ των, ἐπάγοντες οἱ τοῦ ἐνὸς αὐτῶν θρησκευτικοῦ κόμματος πρὸς τοὺς τοῦ ἐτέρου τὰς εὐρεσιλογίας των, καθὼς ποιοῦσι τοῦτο ἀδιακρίτως εἰς τὰς πατρίδας των, ἀλλ' ἠβουλήθησαν νὰ ἀντιτείνωσι τὰχα καὶ ἐναντίον τῆς εἰρηνικωτάτης ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἀναιροῦντες τὰ συγγράμματα τῶν Θεοφύρων πατέρων αὐτῆς, τὰ ὁποῖα αὐτοὶ οὔτε παραδέχονται οὔτε σέβονται ὡς ὀρθὰ, εἰμὴ κἀνὴν ἰδάφιον, τὸ ὁποῖον νομίζουν ὅτι δύνανται ἀντεστραμμένως νὰ παρεξηγήσωσι, καθὼς καὶ ἰδὼ μᾶς ἔφεραν ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἀγίου Κυρίλλ. τὰς εὐρεσιλογίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ὅπως διόλου κατὰ τῆς κεφαλῆς των, Ὄντω φέρουσι καὶ ἄλλην μαρτυρίαν ἀντεστραμμένως ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀγίου, ἥτις εἶναι ἡ ἐξῆς. « Δεῖ γὰρ περὶ τῶν ἀγίων τῆς πίστεως μυστηρίων μηδὲ τὸ τυχὸν ἄνευ τῶν θείων παραδεδόσθαι γραφῶν, μηδὲ ἀπλῶς πιθανότησι καὶ λόγων κατασκευαῖς παραφέρεισθαι· μηδὲ ἐμοὶ τῆ ταῦτα λέγοντι ἀπλῶς πιστεύσης, ἐὰν τὴν ἀπόδειξιν τῶν καταλεγομένων ἀπὸ τῶν » θείων μὴ λάβης γραφῶν. »

Λύσεις.

Ὁ ἅγιος δὲν λέγει ταῦτα διὰ νὰ ἀναιρέσῃ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἰθαιβαίωσεν ὁ ἴδιος μετὰ πάσης εὐλαθείας, καθὼς προχωρῶν ὁ λόγος θέλει τὸ ἀποδείξει, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀνασκευάσῃ τοὺς λογισμοὺς ἐκεῖνιων, οἵτινες ἐβούλοντο νὰ κατασκευάζουν ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν αἰρέσεως, ἥτοι εὐρεσιλογίας, καθὼς μισοῦνται τοὺς τοιοῦτους εἰς τὸ περὶ εὐρεσιλογίας κεφαλαίον καὶ πάντες οἱ διαληφθέντες, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν εἶναι Θεός· τοῦτο δὲ συνάγεται ἐκ τῶν ἀνωτέρων λόγων τοῦ Θεοφύρου ἡμῶν Πατρὸς λέγοντος: « Πίστευσθε καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχε περὶ αὐτοῦ δοξάν, ἣν

» περ ἑλαβες ἔχειν παρὶ Πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. » Ἄλλ' ἤθελον μᾶς εἶπει εἰς τοῦτο οἱ ἐναντίοι· καθὼς, ἐν εἰς τοῦτο, ἐὰν ὁ Πατὴρ δὲν ἔλεγε σαφῶς « μηδὲ τὸ τυχὸν ἄνευ τῶν θείων παραδεδόσθαι γραφῶν. » πρὸς τὸ ὁποῖον ἀποκρινόμεθα, ὅτι διὰ τῶν τοιούτων λόγων βούλεται νὰ μᾶς παραστήσῃ ὁ ἅγιος νὰ μὴ πιστεύωμεν κἀνὴν, ἐὰν δὲν εἶναι σύμφωνον μὲ τὴν ἀγίαν Γραφήν· τὰ δὲ ἐκ τῆς παραδόσεως ἔλθοντα πάντα εἶναι σύμφωνα μὲ τὴν θείαν Γραφήν, ἀλλ' ἐκεῖ εἰς τὴν ἀγίαν Γραφήν εἶναι κεκαλυμμένα, καὶ ἱστορικῶς ἐκπεφρασμένα, εἰς δὲ τὰς θείας παραδόσεις κεῖνται σαφέστερα καὶ δογματικῶς· ὅτι δὲ ἀσπάζεταιται τὰς παραδόσεις ὁ ἅγιος μὲ στερεὰν πεποίθησιν, γίνεται φανερόν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ καλῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἐπομένων, ἐν Κατηχήσει δ' λέγει. « Πολύ σου φρονιμώτεροι ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἀρχαῖοι Ἐπίσκοποι, οἱ τῆς Ἐκκλησίας προστάται, οἱ ταύτας παραδόντες· σὺ οὖν τέκνον τῆς Ἐκκλησίας ὦν, μὴ παραχάρατε τοὺς θεσμούς· καὶ αὐτὴς Κατηχήσει ε'. « Βλέπετε οὖν ἀδελφοί, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς νῦν παραλαμβάνετε, καὶ ἀπογράψασθε αὐτὰς εἰς τὸ πλάτος τῆς καρδίας ἡμῶν· τηρήσατε μετ' εὐλαθείας μὴ του συλήσῃ τινὰς χυνομένους ὁ ἔχθρος, μὴ τις αἰρετικὸς παρατρέψῃ τι τῶν παραδεδομένων ὑμῖν. »

Καὶ ταῦτα ἔστρωσαν ἐκ τῶν τοῦ ἀγίου Κυρίλλου Ἰκανὰ πρὸς διόλυσιν τοῦ ζητουμένου. Ἡς ἀκολουθήσωμεν καὶ περαιτέρω.

Μαρτυρία τῶν ἐναντίων

Ἐπιφάνειος· « εἰς ἐκάστου ζητήματος εὐρεσιν οὐκ ἀπὸ ἰδίων λογισμῶν δυνάμεθα λέγειν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν γραφῶν ἀκολουθίας. (αἰρέσει ξί)

Λύσεις.

Αἱ παραδόσεις, τὰς ὁποίας γνωρίζει ἡ καθολικὴ τοῦ Χρι-

τοῦ Ἐκκλησίας εἶναι κατ' ἀκολουθίαν τῆς Θείας γραφῆς, καὶ δὲν εἶναι κἀνὸν, τὸ ὅποσον νὰ μὴ δύναται νὰ λάβῃ τὴν ἀπόδειξιν ἀπὸ τῆν ἁγίαν γραφήν· ἔπειτα λέγομεν καὶ ἐκεῖνο. Ὅτι ὁ ἅγιος οὗτος πατὴρ λέγων τὸ, « Οὐκ ἀπὸ ἰδίων λογισμῶν, » μᾶς διδάσκει νὰ μὴ πειθώμεθα εἰς ἓνα ἄνθρωπον, καὶ νὰ κρατῶμεν ὡς δόγματα τοῦς λόγους αὐτοῦ, οἵτινες δὲν συμφωνοῦν μὲ τὴν Θείαν γραφήν· ὅχι ὅμως καὶ ὅλης τῆς Ἐκκλησίας τοῦς λόγους. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ ἴδιος εἰς ἄλλα μέρη; τὸ φανερώνει, ἐπιπέδων κάλλιπτα ὑπὲρ τῶν παραδόσεων. « Καὶ ἔροι γὰρ ἐτέθησαν ἡμῖν, καὶ θεμέλια, καὶ οἰκοδομὴ τῆς πίστεως, καὶ ἀποστόλων παραδόσεις, καὶ γραφαὶ ἁγίαι, καὶ διδαχαὶ διδασκαλίας, καὶ πανταχόθεν ἡ ἀληθεῖα τοῦ Θεοῦ ἠσφαλισται » (Ἐπιφ. αἰρέσει νϛ). Ἰδοὺ ἡ διαφορὰ παραδόσεως καὶ γραφῆς. Ἄς ἀναφέρωμεν καὶ ἄλλας μαρτυρίας τοῦ ἰδίου τούτου πατρὸς. « Τίς δὲ μᾶλλον ἐπίσταται τούτων; ὁ ἠπατημένος ἄνθρωπος ὁ νῦν ἐνδημῶν, καὶ ἕως νῦν ἐν τῇ βίῳ περιῶν, ἢ οἱ πρὸ ἡμῶν, μαρτυροὶ γεγονότες, ἔχοντες πρὸ ἡμῶν τὴν παράδοσιν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οὗτοι παρεληφότες παρὰ τῶν αὐτῶν πατέρων, τῶν τε αὐτῶν πατέρων πάλιν μεμαθηκότων παρὰ τῶν πρὸ αὐτῶν γεγονότων, πῶς ἡ Ἐκκλησία παραλαβούσα παρὰ τῶν αὐτῆς πατέρων, ἄχρι καὶ τῆς δεῦρο κατέχει τὴν ἀληθινὴν πίσιν καὶ τὰς παραδόσεις; » (Ἐπιφ. αἰρ. σδ κατὰ τοῦ Ἀρείου) καὶ πάλιν ὁ ἴδιος· « Ἢ δὲ μήτηρ ἡμῶν ἡ Ἐκκλησία ἔχει θεσμοῦς ἐν αὐτῇ κειμένους ἀλύτους, μὴ δυναμένη καταλυθῆναι ». (Ἐπιφ. αἰρ. σς'. κατὰ Εὐνομίου) καὶ αὐτὰ νομίζομεν, ὅτι εἶναι ἱκανὰ εἰς ἐνδειξιν τῆς ἀληθοῦς τοῦ ἁγίου πατρὸς διανοίας, περὶ τῶν Θείων παραδόσεων.

Ἄν θέλωμεν δὲ ὀκνησεὶ νὰ εἰσφέρωμεν ἐνταῦθα καὶ ἄλλαν

μῖαν μαρτυρίαν τοῦ ἰδίου πατρὸς, ἥτις φέρει κάθε δύναμιν καὶ σαφήνειαν· « Δεῖ δὲ καὶ παραδοσεὶ καυχῆσθαι, οὐ γὰρ πάντα ὑπὸ τῆς Θείας γραφῆς δύναται λαμβάνεσθαι διὰ τὰ μὲν ἐν γραφαῖς, τὰ δὲ ἐν παραδόσει παρεδώκαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι. » (Ἐπιφ. αἰρ. ζα.) Ἐκ τούτων ὅλων γίνεται φανερόν, ὅτι οἱ ἅγιοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐδίδαξαν ἡμᾶς τὰ τέκνα αὐτῶν μὲ κάθε ἐπιμέλειαν νὰ κρατῶμεν μὲ τὰς δύο χεῖρας τὰς Θείας παραδόσεις, καὶ οὔτε ποτὲ νὰ παρεξηγώμεν, οὔτε νὰ φαινώμεθα κακῶς διαστρέφοντες τὰς Θείας γραφὰς καὶ τοὺς Θείους πατέρας. Ἐπομένως εἰς ἄλλον ἀριθμὸν θέλωμεν φέρει καὶ ἄλλων πολλῶν ἐκ τοῦ ἁγίου χοροῦ τῶν πατέρων μαρτυρίας, ἀγαπῶντες τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ τέκνων τῆς μητρὸς ἡμῶν ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τὴν προξενουμένην εἰς αὐτοὺς ἀπώλειαν ἐκ τῆς ἀντιστροφῆς παρεξηγήσεως.

ἩΘΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΛΙΑΣ.

Ὁ Θεὸς καὶ εἰς τὰ λοιπὰ κατήματα τοῦ πρόσταγμα ἔθετο, τὸ ὅποσον μὴ παραβαίνοντα, συνίστανται εἰς αἰῶνας· καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον πρόσταγμα ἔθετο τὸν νόμον τοῦ τὸν φυσικόν, τὸν γραπτὸν καὶ τὸν εὐαγγελικόν, τὸν ὅποσον οἱ μὴ παραβαίνοντες σταθῆσονται εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· οἱ δὲ παραβαίνοντες αὐτὸν ἀσεβεῖς διασκορπισθῆσονται ὡσεὶ χυοὺς ὑπὸ ἀνέμου εἰς ἀπώλειαν. Ἄν λοιπὸν ἡ ἄλογος φύσις, εἴξῃ νὰ φυλάττῃ τοὺς κανόνας τῆς διὰ νὰ συντηρῆται· ἂν ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος, μιμούμενος τὸ μάθημα αὐτὸ, συντηρῆται καὶ εὐδαιμονεῖ· πῶς μᾶλλον δὲν θε-

λαι τὸ μιμηθῆ ὁ φιλότιμος Ἕλληνα, ὅστις, πρῶτος ἐκλονήσας τὰς πέντας καὶ ἐπιστήμας διὰ τὸ φυσικόντου Πνεῦμα, καὶ πρῶτος τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐδίδαχθη παρὰ τῶν Ἀποστόλων τὴν ἀλήθειαν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἠθικῆς αὐτῆς ὠφέλειαν, καὶ τὴν ἐκήρυξεν εἰς ἄλλους, καὶ τὴν ἐφύλαξε, καὶ ἐφυλάχθη καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῆς παραδόξως μέχρι τῆς σήμερον, ἀγωνισθεὶς καὶ πειρασθεὶς δι' αὐτῆν, καὶ ἀξιοθελῶν, δοξασθεὶς καὶ ἐλευθερωθεὶς δι' αὐτῆς; Τὰ ζῶα γνωρίζουσι τὸν εὐεργέτην των, καὶ πᾶσα ἡ κτίσις τὸν πλάστην των, ὁ δὲ Ἕλληνα ἄρα, ὁ εὐγενῆς καὶ αἰσθαντικῆς Ἕλληνα, δὲν θέλει γνωρίσει τὴν εὐεργέτην του θρησκείαν, ἥτις ἐκ τῆν ἐκπαίδευσίν της τὸν ἐδίδαξε καὶ τὸ μάθημα τῆς ὑπομονῆς; μὴ γένοιτο!

Ὅλα τὰ ἄλλα ἐπέκειτο νὰ τὰ εὐρη ὁ Ἕλληνα μὲ τὴν σοφίαν, τὴν κοσμικὴν πρὸς δόξαν του, τὴν δὲ εὐσεβίαν ἐπέκειτο νὰ τὴν εὐρη διὰ τῆς θείας σοφίας, καὶ νὰ γίνῃ, καθὼς τῶν ἄλλων μαθημάτων, οὕτω καὶ αὐτῆς ὁ Οἰκουμενικός διδάσκαλος, πρὸς αὔξησιν τῆς αἰωνίου καὶ ἀφθάρτου δόξης του, διὰ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη καὶ πάλαι καὶ σήμερον ὁ Ἕλληνα· καθότι πᾶν ἔθνος ἔχει τι ἰδίωμα ξεχωριστὸν φυσικὸν εἰς τὸ ὅποιον ῥέπει καὶ ἐπιδίδαι. ὁ δὲ Ἕλληνα, ὁ Ἕλληνα ὁ φιλότιμος, ἐξ ἀρχῆς τὴν δόξαν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐσεβείας ἐχῆλωσε, καὶ τώρα αὐτὴν πρεσβεύει καὶ δοξάζει, καὶ τοσούτω μᾶλλον, ὅσοι καὶ τὴν διεκρίνε περισσότερον διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ φωτός. Καὶ πάλαι διὰ τὴν δόξαν τῆς ἀρετῆς ἀπέθανον οἱ Σωκράται καὶ οἱ Φωκίωνες, καὶ Ἀρισταίδαι, καὶ Δημοσθένει, καὶ οἱ λοιποὶ τὸν ἀθάνατον θάνατον, καὶ σήμερον ζῶσιν εἰς ἀθανασίαν διηγεκῆ· οἱ Χριστιανοὶ Ἕλληνας, ποτίσαντες αὐτὴν μὲ τὸ ἀθάνατον καὶ ἱερὸν αἷμα των, τὸ ὅποιον βίβαια οἱ ἀπόγονοὶ των, ὡς ἀληθῶς τέχνα αὐτῶν,

καὶ ἄδολον εἰς τὰς φλέβας των κυκλοφοροῦν ἔχοντες αὐτὸ, ποτὲ δὲν θέλουσι καταδεχθῆ νὰ τὸ καταφρονήσουσι, καὶ νὰ ἐπέμωσιν ὡς πατραλοῖαι κατ' αὐτοῦ. Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ οὐκοθεν οἱ Ἕλληνας δύνανται νὰ κατορθώσουσι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἡ θεὸς βοήθεια μόνον τὴν θέλησίν των ἐξίτηι, διὰ νὰ τὸ ἐκταλίωσιν Ἰδοὺ ὅπου βλέπομεν, ὅτι καὶ μόνον των εἶναι διοργανισμένοι τοιοῦτοτρόπως, διὰ νὰ θηρεύσουσι τὰ καλὰ, μὴ φειδόμενοι οὐδὲ κόπων οὐδὲ μόχθων, οὐδὲ ταλαιπωριῶν, οὐδὲ θανάτων πρὸς κατορθώσιν αὐτῶν. Ὅλα τὰ ἔθνη δύνανται εἰς τὰ χωρὶς κόπων ἀποκτώμενα καλὰ, ὁ δὲ Ἕλληνα καὶ τὸ πάλαι ἡγάπα νὰ καπιάζῃ διὰ τὴν ἀρετὴν, καὶ σήμερον ἔπειδὴ καὶ τότε ἐγνώρισαν κάλλιστα, ὅτι « Ἀὐ βραδουργίαι » καὶ ἐκ τοῦ παραχρησμά ἡδοναὶ οὐτὲ εἰς τὸ σῶμα προξενούσιν εὐεξίαν . . . οὐτὲ εἰς τὴν ψυχὴν ἐπιστήμην τινὰ » ἀξιόλογον· αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλαιαι, τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων κατὰ πάντα προξενοὶ εἰσι, καθὼς λέγουσιν » οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες· ὁ μὲν Ἡσίοδος

Τῆς ἀρετῆς ἰδρώτα θεοὶ προπάροισιν ἔσθικαν
ἡδοναί.

Ὁ δὲ ἐπιχαρμῶς.

. . . τῶν πότων.

Πολύσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθ' οἱ θεοὶ κ. τ. λ. Ἐνοφ. ἀπομν. Β' λ.
Παρ. 20

Καὶ τώρα γινώσκουσι ἀκριβέστατα, ὅτι στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς, ἡ ἐπάγουσα πρὸς τὴν ζωὴν. Αὐτὸ λοιπὸν μόνον, τὸ ἰκοῖον φαίνεται δυσκατάρθωτον εἰς τοὺς ἄλλους, ὡς ἐπίπονον, αὐτὸ πρὸς τὸν Ἕλληνα καθίσταται δυνατὸν διότι ὁ Ἕλληνα φεύγει τὰς βραδουργίας, ὡς τὰς προσωρινὰς μόνως ἡδονὰς περιεχοῦσας, καὶ διώκει τὰ ἐπίπονα,

διότι εἰς αὐτὰ ἐξέρχεται, ὅτι ἐνυποκρίπτονται τὰ καλὰ. Ἐπειτα τὸ φιλότιμον τοῦ Ἑλλήνος, καὶ αὐτὸς ὁ φυσικὸς τοῦ διοργανισμοῦ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παραδεχθῆ τίποτε ἄλλο, ἔξω ἀπὸ τὸ πλέον ἐπίπονον καὶ δυσκατόρθωτον ἠθικόν, τὸ ὁποῖον βλέπομεν παραδόξως, ὄχι μόνον σήμερον ἀπὸ ἀναριθμητὰ πλῆθη ἀσκητῶν ἐκπονούμενον, καὶ ἀπὸ τὸ πλεονάζον τῶν εἰς τὰς πόλεις διαιτωμένων ἀνθρώπων διαφόρων ἐπαγγελμάτων καὶ βερμῶν, διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς μελλούσης ἀμοιβῆς, ἀλλὰ καὶ πρὶν ἐπι ταύτας, δι' αὐτὸ μόνον τοῦτο, διότι εἶναι καλὸν τὸ καλόν, βλέπομεν ἀπείρους νὰ τὸ κατορθώσουν μὲ τὴν μεγαλιτέραν προθυμίαν· διὸ βλέπομεν τὸν Ξενοκράτην ὡς ἀνδριάντα ἀνθιστάμενον εἰς τὰς ἡδονὰς, τὸν Ἀριστείδην ἀποθνήσκοντα διὰ τὴν δικαιοσύνην, τὸν Θεμιστοκλῆ ἰσχυρὰν τρήπαιον κατὰ τῆς πριωτέρας αὐτοῦ διαγωγῆς, καὶ μετερχόμενον τὴν ἐπίπονον ἀρετὴν, τὸν Φωκίωνα καὶ τὸν Δημοσθένην ἀποθνήσκοντας διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος των, καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν παθῶν, τὸν Σωκράτην ἀνθιστάμενον διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ζωὴν του, καὶ ἄλλους ἀναριθμήτους, τοὺς ὁποίους διὰ τὸ σύντομον παραλείπω.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι τὸ ἀψίκορον ἐν γένει εἰς ἕλας των τὰς ἐπιχειρήσεις· πρὸ πάντων δὲ μᾶλλον οἱ Ἕλληνας, καὶ ἂν πρᾶγμα εἰς αὐτοὺς εὐκατόρθωτον δις ἢ τρις παρασταθῆ, οὗτος θέλουσι νὰ τὸ ἐξέρωσιν· ὅ,τι δὲ εὗρουν μὲ κόπους καὶ μόχθους συγκαίμενον φυσικὰ, βέβηται ὅλοι, καὶ παραμελοῦντες πολλῶς καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ζωὴν των, αὐτὸ μόνον πράττουσι, εἰς αὐτὸ καταγίνονται, καὶ μάλιστα δεῖν ἴδουσι, ὅτι περιβῆται καὶ τὴν ἠθικὴν ὠφέλειαν· ὥστε ὡς τοιοῦτον ἢ πρᾶξις τῆς ἀρετῆς εἶναι τὸ μόνον δυνατόν εἰς τοὺς Ἕλληνας πρᾶγμα. Ἐπειτα ἤθελεν εἰσθαι τρόπον τινα ἀμφιβολία

περὶ τούτου, ἂν ἦτο καινοφανὲς εἰς αὐτοὺς καὶ δὲν τὸ ἐγγνώσκον, ἀλλ' αὐτὸ εἶναι πρᾶγμα γνωστὸν εἰς αὐτοὺς, καὶ πραγματοποιέμενον συνεχῶς, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, διὰ νὰ εἶπω, εὐρημέμον, δυνάμει τοῦ ἐν αὐταῖς φυσικοῦ φωτός, καὶ μόνον τελειοποιημένον ἀπὸ τὴν ἱεράν θρησκείαν. Πῶς λοιπὸν δὲν θέλει εἶναι δυνατόν νὰ κατορθωθῆ ἐν πρᾶγμα ἀπὸ ἐκείνων, ὅστις πρῶτος σχεδὸν τὸ ἐφεῖρε, καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ κλίσις εἰς τί ποτε ἄλλο δὲν τείνει, εἰ μὴ εἰς αὐτό; διότι ἄλλως μήτε ἤθελε τὸ ἐφεῖρει. Ἐγὼ στοχάζομαι ὅτι, ἂν, καὶ μὲ βασιάνους καὶ μὲ μακρῦρια ἤθελεν ἐμποδίσει τις τοὺς Ἕλληνας, ἀπὸ τὴν ἠθικὴν των μάρψωσιν δὲν εἶναι δυνατόν ποτε νὰ τοὺς ἀπακόψῃ. Ἢ ἔχομεν ὀλίγους συγχρόνους ἡμῶν ἱεροῦ τῶν τοιοῦτων μάρτυρας;

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὄχι μόνον δυνατόν εἶναι νὰ κατορθωθῆ τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐγὼ νομίζω ὅτι, καὶ ἂν ἄλλο τι παιδιόθεν ἤθελε δεδῆξει τις τὸν Ἕλληνα, ἐκτός αὐτοῦ, αὐτὸς ἀνδρωθεὶς, δὲν θέλει κλίνει εἰς τίποτε ἄλλο, παρὰ εἰς αὐτὴν τὴν ἀρετὴν, εἴτε ἰδίωμα τοῦ τύπου τῆς Ἑλλάδος εἶναι, εἴτε τοῦ διοργανισμοῦ τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἐξέρωσιν αὐτοὶ πάντοτε εἰς τοῦτο βίπουσι. Τὰ συγγράμματα τῶν προγόνων μας τὰ βλέπω σύμφωνα μὲ τὴν ἠθικὴν τοῦ Εὐαγγελίου πρὸ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος· μετὰ τὸ κήρυγμα δὲ τοῦ Εὐαγγελίου ὅλους στερεοῦς εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, χωρὶς νὰ μεσολαβῆσθαι εἰς αὐτοὺς ποτε οὐδαμὴ αἴρεσις, ἐκ τῶν ὁποίων πολλαὶ ἐκτός τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς κατέκλυσαν τὸν περισσώτερον κόσμον, ὡς ὄχι μόνον δὲν φοβῶμαι τὴν διαφθορὰν των διὰ τοῦτο, ἀλλὰ μάλιστα μένω εὐέλπις ὅπως διόλου δι' αὐτοὺς, ὅσον περὶ τούτου. Ἀναβολὴ καιροῦ δύνανται ν' ἀκολουθήσθαι, ἕως νὰ ἐκλείψουν τὰ ἐπίσκατα ἦθη, ὅψα ποτε ὁμοῦ αὐτοὶ ἀρχίσουν νὰ καρποφορήσουν μόνον των, κανένα ἄλλον καρπὸν βέβαια δὲν θέλουσι καρποφορήσει ἀπὸ τὸν ἰδικὸν των, ὅστις εἶναι τὰ καλὰ ἦθη, μὲ τὰ ὅποια γινώσκονται ὁ Ἕλληνας. Τὰ θερμότερα μέρη ἐξάγουσι τὰ ζακίχα

ραῖδη φυτὰ, τὰ βόρεια τὰ ἀλευράδη, τὸ ὕδωρ γεννᾷ τὰ νηκ-
 τὰ, καὶ ἡ Ἑλλὰς τὰ καλὰ ἦθη καὶ χριστιανικὰ, καὶ ὁ ἄλλως
 φρονῶν φρονεῖ δυσκατόρθωτα· ἐπεὶ δὲ τὸ αἶσθημα τοῦ Ἑλ-
 ληνός ἐστιν τόσον λεπτόν, ὥστε διὰ μόνην τὴν ἀρετὴν, προ-
 κρίνει νὰ μὲν ξένος καὶ ἀπὸ τὴν περιουσίαν του, ὡς ὁ Κρά-
 τῆς, διὰ τὴν ἀλήθειαν νὰ φυλακισθῆ, ὡς ὁ Πλάτων, διὰ τὴν
 ἀγάπην τῆς πατρίδος του, νὰ ἀρνηθῆ τιμὰς καὶ δόξας, ὡς
 ὁ Σόλων, διὰ τὴν δικαιοσύνην νὰ ὑπομείνῃ ἑκοῦσιον αἰφυ-
 γίαν, ὡς ὁ Λυκούργος, καὶ καταφρόνησιν μεγίστης δόξης,
 καὶ ὡς ὁ Ἀριστείδης, νὰ ὑπομείνῃ τὴν πλέον σκληροτέραν
 πέναν. Ἐἴς μόνον λόγος ἔκαμε τὸν καλὸν Ἑνοφῶντα νὰ βα-
 δίσῃ ὅπου ἀποκτᾶται ἡ ἀρετὴ, καὶ τὸ παραδειγμα τοῦ ἐκ τοῦ
 σχοινίου φαγωθέντος λίθου τοῦ φρέατος ἀνέδειξε τὸν φρεά-
 τῆν Κλεάνθην ἠθικώτατον φιλόσοφον, καίτοι προλέγων-
 κότα τὴν ἡλικίαν· καὶ τὴν σημερινὸν Ἕλληνα, τὸν ὅποιον
 περιστοιχῶσι τόσα παλαιὰ καὶ νέα παραδείγματα, θέλομεν
 ἀργῆσαι νὰ τὸν προτρέψωμεν εἰς τὴν ἀρετὴν; Ἀπὸ μάλιστα
 θέλει διακρίνει τὸν γνήσιον Ἕλληνα, ἀπὸ τὸν ἐπίπλαστον,
 καὶ θέλει ζηλιτεύσει παραδειγματικῶς τὴν κακίαν τοῦ ἀμε-
 λοῦς καὶ διεφθαρμένου πατρὸς Ἕλληνος, ὅστις καταγίνεται
 περισσότερο εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῶν χρημάτων, καὶ ἄλλων
 ἀνωφελῶν ἔργων, καὶ ἀμελεῖ τὸν υἱὸν του, διὰ τὸν ὅποιον
 λέγει ὅτι προσπαθεῖ. Γονεῖς! ἐπιμικρὸν, καὶ θιαν ἴδητε περὶ
 ἑαυτοῦς τὰ μὲν τέκνα τῶν γνησίων Ἑλλήνων, καὶ μερικὰ
 ξένα καὶ ἀπορα ἐστολισμένα μὲ ἀρετὴν καὶ παιδείαν, καὶ τὰ
 ἰδικὰ σας γυμνὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐγκαλλωπίσματα, καὶ φορτω-
 μένα μόνον μὲ κακοῦθειαν καὶ μερικὰ χρήματα, καὶ ἐκείνα
 μὲν ἀνθρώπου τιμῆς καὶ ἀξιομάτων, τὰ δὲ ἰδικὰ σας βα-
 ναύσους καὶ υἱοὺς ἀτιμίας, τότε θέλετε πληροφορηθῆ, ὅτι
 ἦτο τὸ μόνον δυνατὸν νὰ τὰ κάμητε καὶ σεῖς καλῆτερα ἀπὸ
 ἐκείνα, καὶ δὲν ἠθελήσατε· τότε θέλετε κλαῦσαι καὶ μετανο-
 ῆσαι ἀμετανοήτως καὶ ἀνωφελῶς· ἀλλ' ἐγὼ δὲν πιστεύω,
 πάλιν τὸ λέγω, νὰ ὑπάρχῃ Ἕλληνα γνήσιος τοιοῦτος, ὅστις
 νὰ μὴν θέλῃ νὰ συμμορφωθῆ μὲ ὄλους τοὺς ἄλλους· ἀλλὰ καὶ
 ἐν ἦναι κανεῖς, θέλει προφασισθῆ ἕως τὴν ἀπορίαν καὶ τὴν
 ἔνδειαν τῶν χρημάτων, ἥτις δὲν δύναται παντάπασιν νὰ
 ἐμποδίσῃ τὸν νέον ἀπὸ τὴν ἀρετὴν.